

Grzyby w ankiecie Józefa Rostafińskiego (1850-1928) ogłoszonej w 1883 r.

Mushrooms in Józef Rostafiński's (1850-1928) questionnaire from 1883

Łukasz Łuczaj^{1*} & Piotr Köhler²

¹ Zakład Botaniki, Instytut Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych, Uniwersytet Rzeszowski, Werynia 502, 36-100 Kolbuszowa, email: lukasz.luczaj@interia.pl; * autor korespondencyjny

² Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, 31-501 Kraków, e-mail: piotr.kohler@uj.edu.pl

Abstract. In 1883, Józef Rostafinski (1850-1928), a botanist and professor at the Jagiellonian University in Kraków (then Austria-Hungary), produced a survey regarding the names and uses of plants in the former Polish territories, which was printed in around 60 newspapers. Two questions concerned also the names and uses of mushrooms. We analyzed the contents of thirty letters containing information on mushroom names and uses from the present territory of Poland, Belarus and Ukraine. Four responses contained very little information (on single taxa or general statements). Twenty-one responses contained the names of, mainly edible, taxa used in an area (sometimes toxic taxa were also listed). The number of edible taxa listed ranged from 5 to 27 taxa per letter (mean 14, median 13). Altogether 37 edible and 4 medicinal taxa were identified to genus or species level using ethnolinguistic data (several other taxa were not identified). Names of poisonous mushrooms usually have a general character apart from *Amanita muscaria* names.

Key words: historical ethnomycology, edible mushrooms, poisonous mushrooms, medicinal mushrooms, fungi

Wstęp

Ankieta Józefa Rostafińskiego jest jednym z najważniejszych zabytków europejskiej etnobotaniki. Oprócz pytań o nazwy i użytkowanie roślin w ankiecie znalazły się także dwa pytania (nr 67 i 68) o użytkowanie grzybów, uznawanych w tym czasie za część królestwa roślin (Köhler 1986, 1993). Celem tej pracy jest właśnie opracowanie materiałów dotyczących grzybów zawartego w odpowiedziach na tę ankietę.

O ile liczba materiałów dotyczących etnobotaniki historycznej jest dla drugiej połowy XIX i pierwszej połowy XX w. w Polsce wyjątkowo duża w porównaniu do innych krajów (por. np. Łuczaj 2011), materiały dotyczące etnomykologii są mniej liczne (np. Bartnicka-Dąbkowska 1964; Dekowski 1968, 1973; Marczyk 2003; Trojanowska 2008)

Materiały i metody

Ankieta Józefa Rostafińskiego (1850-1928) powstała w 1883 r. Autor rozesłał ją do kilkudziesięciu periodyków wszystkich trzech zaborów. Rostafiński, słynny botanik i historyk botaniki o szerokim spektrum zainteresowań, żywo zajmował się też różnymi aspektami użytkowania roślin przez człowieka. Nadesłane listy po śmierci Rostafińskiego znalazły się w posiadaniu Władysława Szafera (1886-1970), długoletniego dyrektora Instytutu Botaniki i Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następnie, nie skatalogowane (przez bibliotekę), przechowywane były w Bibliotece Instytutu Botaniki UJ, gdzie zupełnie o nich zapomniano. Część z nich odnaleziono na początku lat 80-tych XX w. i przekazano do Muzeum Ogrodu Botanicznego UJ. Ta część listów (od 136 respondentów) została częściowo opracowana. Pozostała część listów na początku XXI w. trafiła z Biblioteki Instytutu Botaniki UJ również do Muzeum Ogrodu Botanicznego UJ. Z zachowanych katalogów wynika, że w ankiecie wzięło udział prawie 370 osób nadsyłając blisko 860 listów. Na podstawie zachowanego katalogu listów można stwierdzić, że przetrwało ich jedynie 359 od 227 korespondentów. Większość odpowiedzi na ankietę nadesłano w roku 1883, niektóre w 1884, a bardzo nieliczne aż do 1909 r. Z niektórymi respondentami Rostafiński wymienił po kilka listów, dopytując się pewnych szczegółów, czy uzyskując nasiona lub zasuszone okazy niezidentyfikowanych roślin (m.in. Köhler 1986, 1993; Łuczaj & Köhler 2011). Spośród 227 respondentów, których listy zachowały się do naszych czasów, odpowiedzi na pytania o grzyby pojawiły się w listach 29 osób, wliczając trzy odpowiedzi różnych osób przesłane przez Augustyna Heintzego jako odrębne listy. Tak niska liczba odpowiedzi wiąże się z dwoma rzeczami. Po pierwsze – pytania o grzyby zostały dodane w późniejszych wersjach ankiety. Po drugie – pytania te znalazły się na końcu długiej ankiety, kiedy respondent mógł być zmęczony szczegółowym odpowiadaniem na pytania.

Z nadesłanych przez autorów odpowiedzi na pytania o grzyby utworzono bazę danych złożoną z 468 rekordów, każdy z nich odpowiadający jednej nazwie grzyba lub jednej informacji ogólnej o grzybach (Tab. 1-3). Jako notowanie przyjęto wzmiankę od jednego autora. Wyjątkiem są tu listy Tomaszewskiej (która podaje osobne dwie listy dla dwóch regionów, stąd maksymalna liczba notowań wynosi 30 (Tab. 1). W analizie materiałów historycznych z dziedziny etnobiologii najpoważniejszym problemem jest oznaczenie gatunków, o których mówią materiały archiwalne. W większości takich materiałów brak jest nazw naukowych, a nawet jeśli są, mogą być błędnie podane. Na dodatek systematyka grzybów uległa przemianom: dawne gatunki są często obecnie całymi sekcjami w obrębie rodzaju. Badacze analizujący takie materiały dokonują często przybliżonego oznaczenia jedynie do rodziny lub rodzaju albo podają dwie lub kilka alternatywnych interpretacji. Jeśli chodzi o rośliny pomocna jest tu wiedza o rozmieszczeniu i ekologii potencjalnie użytkowanych gatunków albo inne informacje o użytkowaniu roślin z danego terenu (Łuczaj 2010). Tak na przykład w przypadku analizy danych o dzikich roślinach jadalnych w odpowiedziach na ankietę Rostafińskiego bezcenne okazały się odpowiedzi na podobne pytania w ankiecie Gajka z r. 1948, przeprowadzonej na terenie prawie całej Polski, co prawda ponad 60 lat później, ale opatrzonej bardzo bogatą dokumentacją zielnikową

(Łuczaj & Köhler 2011). Wiele z miejscowych nazw roślin jadalnych powtarza się w obu ankietach, co pozwala na odniesie nazw z ankiety Rostafińskiego do ankiety Gajka i znaczne zwiększenie prawidłowości oznaczenia. Niestety, w przypadku grzybów materiały *Polskiego Atlasu Etnograficznego* są mniej pomocne, bo nie zawierają okazów zielnikowych. Grzyby były tam identyfikowane przy pomocy prostego atlasu do oznaczania grzybów (Kłodnicki & Drożdż 2008). Zawartość tych ankiet nie została jeszcze opublikowana, choć przy oznaczaniu grzybów w ankiecie Rostafińskiego jeden z autorów (Ł.Ł.) przejrzał całość ankiety Gajka dotyczącą grzybów, w celu prześledzenia analogii w nazewnictwie grzybów.

Przy interpretacji nazw grzybów podanych przez respondentów Rostafińskiego wykorzystano głównie monografię nazw grzybów w Polsce Bartnickiej-Dąbkowskiej (1964), pracę Kopczyńskiego i Ławrynowicz (2000) oraz popularne atlasy grzybów i źródła internetowe oraz listy taksonów występujących w Polsce (Chmiel 2006; Wojewoda 2003). Bartnicka-Dąbkowska zebrała miejscowe nazwy grzybów z sieci ponad 300 stanowisk z tych ziem, które zarówno przed jak i po II wojnie światowej należały do Polski. Otrzymane wyniki stanowią wspaniały materiał porównawczy i w pewnych sytuacjach pozwoliły na prawie stuprocentowe oznaczenie taksonów. W przypadku, gdy dana nazwa jest używana na określenie dwóch lub więcej bardzo różnych taksonów, w nawiasie kwadratowym w załączniku podaliśmy liczbę cytowań danej nazwy w pracy Bartnickiej-Dąbkowskiej (1964). Wszystkie oznaczenia grzybów w załączniku naszej pracy należy traktować jako prowizoryczne. Zakładamy, że te bez znaku zapytania to oznaczenia prawie pewne, a te ze znakiem zapytania – bardzo prawdopodobne.

W pracy uwzględniono także informacje o zbieractwie grzybów na obszarach leżących obecnie poza granicami Polski (Ukraina, Białoruś) zawarte w kilku listach.

Wyniki i dyskusja

Ogółem zidentyfikowano (na podstawie opisów, nazw ludowych lub łacińskich) – z dokładnością do rodzaju, sekcji lub gatunku – 37 taksonów grzybów jadalnych, trzy taksony trujące oraz cztery taksony lecznicze (obok jednego nieoznaczonego grzyba leczniczego *powietrzna bedłka*). Listę tę można by zwiększyć o kolejne kilka gatunków, których oznaczenia są bardzo niepewne. Średnia liczba wymienionych gatunków grzybów jadalnych (spośród autorów, którzy wymienili ich kilka, wynosi 14 (mediana – 13). W ankietach pojawia się też kilka ogólnych nazw na grzyby trujące lub odnoszących się do bliżej niezidentyfikowanych grup grzybów (np. *psie grzyby*).

Jedynie u trzech autorów (Franciszek Kowalski, Florian Łoziński i Stanisława Okolska) odpowiedzi na pytania o grzyby zawierają także nazwy łacińskie. Uzyskane odpowiedzi można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej należą odpowiedzi skąpe: 5 autorów, którzy napisali jedynie o jednym do 3 taksonów grzybów albo udzielili odpowiedzi ogólnej o grzybach (m.in. Łękawski). Drugą grupę stanowi 25 listów 22 autorów (w tym pięciu autorów z obecnego terytorium Białorusi, a dwóch z zachodniej Ukrainy), którzy zamieścili dokładne wyliczenia użytkowanych grzybów, głównie jadalnych. Liczba omawianych taksonów waha się od 5 do 27. Najbogatszego materiału dostarczyły listy Stanisławy Okolskiej, Antoniego Gdowskiego, Marii Hempel (1834-1904), polskiej florystki i etnografki (Kutrzeba-Pojnarowa, 1960-1961), Adama Kubaszewskiego (1847-1927), ogrodnika i dendrologa (Günther 1971), Floriana Łozińskiego i Mariny Tomaszewskiej (Tab. 2).

Większość informacji dotyczy grzybów jadalnych, jedynie 62 notowania (prawie 15% całości danych) to informacje o grzybach trujących lub niejadalnych (Tab. 3).

Stanisława Okolska podała z dwóch miejscowości Zabłocie i Dziwle w okolicach Sieradza aż 53 nazwy grzybów należących do przynajmniej 27 gatunków. Antoni Gdowski (Lisice nad Nerem, pow. kolski, gub. kaliska; Bielice, pow. kutnowski, gub. warszawska) podał 25 nazw grzybów jadalnych należących do 23 taksonów. Maria Hempel (powiat janowski, gubernia lubelska) podała 21 nazw grzybów jadalnych należących do 20 taksonów oraz nazwy trzech taksonów grzybów trujących. Adam Kubaszewski dostarczył 28 nazw w tym 22 nazwy grzybów jadalnych (21 taksonów) i 6 nazw grzybów trujących z okolic Pleszewa w obecnym woj. wielkopolskim. Florian Łoziński podał 27 nazw

jadalnych grzybów należących do 16 taksonów (większość grzybów miała podwójne nazwy – polskie i poleszuckie), pięć trujących (3 taksony), 1 takson leczniczy. Marina Tomaszewska podała nazwy grzybów aż z dwóch miejscowości – Kudynowce w Żłoczowskim i Winniki w Samborskim – obie miejscowości obecnie na terenie zachodniej Ukrainy.

W odpowiedziach na pytania o grzyby zwykle nie pojawiają się opisy ich przyrządzania. Wyjątkiem jest jedna wzmianka o marynowaniu i parę wzmianek o kiszeniu grzybów, zwyczaj, który podobnie jak i w naszych czasach nie był powszechny, więc wzbudzał zainteresowanie respondentów, którzy uznali to zjawisko za warte odnotowania. Mowa tu o listach Nielubowicza i Ossowskiego z Białorusi i Matulewicza z okolic Garwolina oraz Okolskiej z Zabłocia. Nielubowicz wymienia aż siedem taksonów kiszonych grzybów: *borowiki* (*Boletus edulis* ss. lato), *koźlaki* (*Leccinum* spp.), jakies *kuny* (lub *suny*?), maślaki (*Suillus* spp.), mchowiki (*Xerocomus* sp.), rydze (*Lactarius deliciosus* ss. lato) i zielonki (*Tricholoma equestre*). Także Matulewicz pisze o kiszeniu rydźów, a Ossowski również o zielonkach i niezidentyfikowanych „radówkach”. Okolska także wymienia *T. equestre* (jako *członki*).

Liczba taksonów cytowanych przez poszczególnych autorów listów (z II połowy XIX w.) jest zbliżona do list gatunków grzybów jadalnych użytkowanych przez lud podawanych w II połowie XX w. w kilku innych pracach etnograficznych (Dekowski 1968, 1973; Marciniak 2008; Szulczewski 1996; Tync 1994). Tak na przykład w dwudziestowiecznych badaniach Dekowski (1968, 1973) zanotował użytkowanie 27 gatunków grzybów w Puszczy Kozienickiej, a 26 w okolicach Łowicza. Łuczaj & Nieroda (2011) zanotowali użytkowanie 17 taksonów grzybów na Pogórzu Strzyżowskim. Wygląda więc na to, że liczba taksonów grzybów zbierana obecnie, w stosunku tej użytkowanej w XIX w. nie uległa znacznym zmianom, w przeciwieństwie do obserwowanego zaniku zbieractwa roślin (np. Łuczaj 2011). Podkreślić jednak należy, że obecnie zanika użytkowanie krowiaka podwiniętego (olszówki) (*Paxillus involutus* (Batsch: Fr.) Fr.) i piestrzenicy kasztanowatej (*Gyromitra esculenta* (Pers.: Fr.) Fr.) wskutek kampanii informacyjnej, prowadzonej od kilkadziesiąt lat, związanej ze zdarzającymi się zatruciami tymi taksonami (Burda 1998). W odpowiedziach na ankietę Rostafińskiego odnotować należy także częstą obecność różnych taksonów z rodzaju mleczaj *Lactarius*. Być może obecnie są one rzadziej użytkowane (por. np. Pawłowska & Gajek 1981a, b). Definitywną odpowiedź na to pytanie mogą jednak dać dopiero szersze badania etnomykologiczne.

Wśród taksonów trujących dominuje muchomor czerwony (*Amanita muscaria*) – pod różnymi nazwami zawierającymi w sobie rdzeń *much-*, *musz-* (od *mucha*). Był to bowiem grzyb przede wszystkim używany do trucia much. W liście jednej z respondentek znajduje się informacja o fermentowaniu owocników tego muchomora przez cztery tygodnie i następnie używaniu ich do leczenia reumatyzmu. Pozostałe grzyby lecznicze wspomniane przez informatorów to jakiś gatunek nadrzewny (jako *hubka*) używany do tamowania krwawienia, *Phallus impudicus* (jako *morowa bedłka*) używany podczas zarazy oraz wysuszony do okadzania przeciw bólowi gardła, *puchy/purchawy* (przypuszczalnie któryś z gatunków z rodzaju *Lycoperdon*, może *Bovista* albo *Calvatia*?) używano na oparzenia, *Morchella* sp. (jako *zemplane serce*) oraz niezidentyfikowana *powietrzna bedłka*. Lista wymienionych gatunków jest dosyć skąpa i odpowiada najpowszechniej używanym grzybom uważanym za lecznicze wymienionym w polskich opracowaniach etnomykologicznych (Marczyk 2003, Trojanowska 2008 oraz prace cytowane przez tych autorów).

Wnioski

Pomimo trudności w oznaczeniu wielu nazw ludowych, ankietę Rostafińskiego jest najbogatszym dziewiętnastowiecznym materiałem źródłowym dotyczącym etnomykologii nie tylko w Europie Wschodniej, ale także na świecie. Co ciekawe liczba podawanych taksonów jadalnych przez respondentów tej ankiety jest zbliżona do danych uzyskiwanych w wieku XX i XXI, co wskazuje na relatywnie małe przemiany w długości listy zbieranych taksonów grzybów.

Podziękowania

Serdecznie dziękujemy dr Valerii Kolosovej za pomoc w interpretacji białoruskich nazw grzybów, dr Annie Kujawie za niezwykle uważną recenzję oraz dr hab. Piotrowi Mleczce za pomocne uwagi.

Literatura

- Bartnicka-Dąbkowska B 1964. Polskie ludowe nazwy grzybów. *Prace Językoznawcze* 42: 1–142
- Burda PR 1998. *Zatrucia ostre grzybami i roślinami wyższymi*. PWN, Warszawa
- Chlebicki A 2010. Zawilości etymologiczne i znaczeniowe nazw „huba” i „hubka”. *Wiadomości Botaniczne* 54(1/2): 35–40
- Chmiel MA 2006. Checklist of Polish larger Acomycetes. Krytyczna lista wielkoowocnikowych grzybów workowych Polski. In: Mirek Z (ed.), *Biodiversity of Poland*, Vol. 8. Instytut Botaniki PAN im. W. Szafera, Kraków
- Dekowski JP 1968. Z badań nad pożywieniem ludu łowickiego. *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Etnograficzna* 12: 1–245
- Dekowski JP 1973. Rośliny dziko rosnące w tradycyjnym pożywieniu chłopów kozienickich. In: Kowalska-Lewicka inicjał H. (ed.), *Pożywienie ludności wiejskiej*. Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Kraków, pp. 247–256
- Günther K 1971. Kubaszewski Adam (1847-1927). *Polski Słownik Biograficzny* 16: 12–13
- Kłodnicki Z, Drożdż A 2008. Dzikie rośliny jadalne – materiały, mapy i opracowania tekstowe Pracowni Polskiego Atlasu Etnograficznego. In: Łuczaj Ł (ed), *Dzikie rośliny jadalne: zapomniany potencjał przyrody*. Mat. konf. Przemysł-Bolestraszyce 13 września 2007. Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszcach, Bolestraszyce, pp. 109–124
- Kopczyński K, Ławrynówic M 2000. Polskie regionalne nazwy grzybów. In Lisiewska M, Ławrynówic M (ed), *Monitoring grzybów*. Polskie Towarzystwo Botaniczne Sekcja Mikologiczna, Unidruk S.C. Poznań-Łódź, pp. 133–142
- Köhler P 1986. Józefa Rostafińskiego „Odezwa do nie botaników o zbieranie ludowych nazw roślin”. *Wszechświat* 87(1): 13–16
- Köhler P 1993. Ankieta Józefa Rostafińskiego z 1883 roku dotycząca ludowego nazewnictwa roślin w Polsce. *Analecta – Studia i Materiały z Dziejów Nauki* 2(2): 89–119
- Kutrzeba-Pojnarowa A 1960-1961. Hemplówna Maria (1834-1904). *Polski Słownik Biograficzny* 9: 387
- Łuczaj Ł 2010. Plant identification credibility in ethnobotany: a closer look at Polish ethnographic studies. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine* 6: 36
- Łuczaj Ł 2011. Dzikie rosnące rośliny jadalne użytkowane w Polsce od połowy XIX w. do czasów współczesnych. *Wild food plants used in Poland from the mid-19th century to the present*. *Etnobiologia Polska* 1: 57–125
- Łuczaj Ł, Köhler P 2011. Liście i inne zielone części dziko rosnących roślin w pożywieniu mieszkańców ziem polskich na podstawie ankiet Józefa Rostafińskiego (XIX w.) i Józefa Gajka (XX w.). *Przegląd Historyczny* 52(4): 733–770
- Łuczaj Ł, Nieroda Z 2011. Collecting and learning to identify edible fungi in Southeastern Poland: age and gender differences. *Ecology of Food and Nutrition* 50(4): 319–336

Marciniak M 2008. Dzikie rośliny jadalne w kulturze wsi wschodniej części polskich Karpat. In: Łuczaj Ł (ed), Dzikie rośliny jadalne: zapomniany potencjał przyrody. Mat. konf. Przemysł-Bolestraszyce 13 września 2007. Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszytach, Bolestraszyce, pp. 125–132

Marczyk M 2003. Grzyby w kulturze ludowej. Atla 2, Wrocław

Pawłowska J, Gajek J 1981a. Zbieranie i spożywanie grzyba mleczaj chrząstka *Lactarius vellereus*. In: Gajek J (ed), Polski Atlas Etnograficzny, zeszyt VI. Polska Akademia Nauk, Instytut Historii Kultury Materialnej, Warszawa, mapa 314

Pawłowska J, Gajek J 1981b. Zbieranie i spożywanie grzyba mleczaj smaczny *Lactarius volemus*. In: Gajek J (ed), Polski Atlas Etnograficzny, zeszyt VI. Polska Akademia Nauk, Instytut Historii Kultury Materialnej, Warszawa, mapa 315

Szulczewski JW 1996. Pieśń bez końca: Zbiór tekstów folklorystyczno-etnograficznych pod redakcją Wojciecha Łysiaka. PSO, Poznań

Trojanowska A 2008. Wiedza o grzybach leczniczych w polskiej literaturze naukowej XIX wieku. Seria: Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki 18. Retro, Warszawa

Tync B 1994. Żywność. In: Udziela S (ed), Ziemia Biecka. Sądecka Oficyna Wydawnicza, Nowy Sącz, pp. 83–92

Wojewoda W 2003. Checklist of Polish larger Basidiomycetes. Krytyczna lista wielkoowocnikowych grzybów podstawkowych Polski. In: Mirek Z (ed), Biodiversity of Poland, Vol. 7. Instytut Botaniki PAN im. W. Szafera, Kraków

Tab. 1 Liczba notowań poszczególnych taksonów grzybów. Pominięto oznaczenia wątpliwe lub niepewne (np. *Entoloma*, *Clitopilus*). Jako notowanie przyjęto wzmiankę od jednego autora. Wyjątkiem są tu listy Tomaszewskiej (która podaje osobne dwie listy dla dwóch regionów) oraz Heintzego (który dodatkowo podaje odpowiedzi małżeństwa Królów i parafian), stąd maksymalna liczba notowań wynosi 30. *Frequency list for the records identified to genus or species level. Doubtful identifications were omitted in calculations.*

Takson Taxon	Liczba wzmianek w listach No. of respondents (N=30)	Status
borowik szlachetny <i>Boletus edulis</i> Bull.: Fr. ss. lato	23	jadalny / edible
pieprznik jadalny <i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	23	jadalny / edible
mleczaj rydz i pokrewne gatunki <i>Lactarius deliciosus</i> (L.: Fr.) Gray ss. lato (= <i>L. d.</i> ss. stricto, <i>L. deterrimus</i> Gröger, <i>L. salmonicolor</i> Heim & Leclair)	22	jadalny / edible
maślak <i>Suillus</i> spp.	20	jadalny / edible
mleczaj chrząstka <i>Lactarius vellereus</i> (Fr.) Fr. i m. biel <i>L. piperatus</i> (L.: Fr.) Gray	20	głównie jadalny / mainly edible
muchomor czerwony <i>Amanita muscaria</i> (L.: Fr.) Hook.	20	trujący / poisonous
gołąbek <i>Russula</i> spp.	18	głównie jadalny / mainly edible
koźlarz <i>Leccinum</i> spp.	18	jadalny / edible

opieńka <i>Armillaria</i> spp.	18	jadalny / edible
pieczarka <i>Agaricus</i> spp.	18	zwykle jako jadalny / mainly edible
gąska zielonka <i>Tricholoma equestre</i> (L.: Fr.) P.Kumm. ss. lato	12	jadalny / edible
podgrzybek <i>Xerocomus</i> spp.	12	jadalny / edible
sarniak dachówkowaty <i>Sarcodon imbricatus</i> (L.: Fr.) P. Karst & kolczak oblączasty <i>Hydnum repandum</i> L.: Fr.	8	zwykle jako jadalny / mainly edible
twardzioszek przydrożny <i>Marasmius oreades</i> (Bolt.: Fr.) Fr.	8	jadalny / edible
korarówka <i>Ramaria</i> spp.	6	jadalny / edible
mleczaj smaczny <i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	6	jadalny / edible
smardz <i>Morchella</i> sp.	6	jadalny / edible
czubajka kania <i>Macrolepiota procera</i> (Scop.: Fr.) Singer	5	jadalny / edible
krowiak podwinięty <i>Paxillus involutus</i> (Batsch.: Fr.) Fr. ss. lato	5	jadalny / edible
mleczaj welnianka <i>Lactarius torminosus</i> (Schaeff.: Fr.) Pers.	5	głównie trujący, także jako jadalny* / mainly poisonous, also as edible
piestrzenica kasztanowata <i>Gyromitra esculenta</i> (Pers.: Pers.) Fr.	5	jadalny / edible
purchasek <i>Lycoperdon</i> spp. może także / maybe also <i>Bovista</i> , <i>Calvatia</i> ?	4	jadalny/niejadalny – zależnie od miejscowości, leczniczy / mixed (edible and poisonous), medicinal
plachetka zwyczajna <i>Rozites caperatus</i> (Pers.: Fr.) P.Karst.	3	mixed (edible and poisonous)
gąska niekształtna <i>Tricholoma portentosum</i> (Fr.: Fr.) Quéf.	2	jadalny / edible
lejkowiec dęty <i>Craterellus cornucopioides</i> (L.: Fr.) Pers.	2	jadalny / edible
sromotnik smrodliwy <i>Phallus impudicus</i> L.: Pers.	2	leczniczy / medicinal
trufla <i>Tuber</i> sp., tęguskór pospolity <i>Scleroderma citrinum</i> Pers. lub/or piestrak jadalny <i>Choiromyces meandriformis</i> Vittad.	2	jadalny / edible
klejówka świerkowa <i>Gomphidius glutinosus</i> (Schaeff.: Fr.) Fr. (?)	1	trujący / poisonous
siedziun sosnowy <i>Sparassis cripisa</i> (Wulf.): Fr.	1	jadalny / edible

* Wzmianka o jedzeniu mleczaja welnianki pochodzi z Bobrujska na Białorusi. W Polsce ten grzyb jest uznawany za niejadalny, ale jadany jest (po odpowiednim długotrwałym przyrządzeniu), np. w Estonii (Łukasz Łuczaj, niepublikowane badania terenowe).

Tab. 2 Lista nazw grzybów jadalnych (odpowiedzi na pytanie 67) wymienionych przez respondentów Rostafińskiego. [B] – liczba stanowisk z pracy Bartnickiej-Dąbkowskiej (1964), w których zanotowano daną nazwę, [BE] – obecnie terytorium Białorusi, [UA] = obecnie terytorium Ukrainy. Rozwinięcie skrótów nazw naukowych – poniżej tabeli

Imię i nazwisko korespondenta <i>Correspondent's name</i>	Nazwa miejscowa <i>Local name in the responses</i>	Nazwa łacińska w listach <i>Latin name in the responses</i>	Miejsce <i>Place</i>	Opis taksonu w liście <i>Description in the responses</i>	Prawdopodobna nazwa naukowa <i>Possible scientific name</i>
Lękawski	[informacja ogólna o grzybach]		okolice Warszawy	lud nazywa grzyby tak, jak je Jundziłł oznaczył. Stwierdzam to prawie codziennie rozpytując kobiety przynoszących bedłki i grzyby na targi warszawskie.	
Tomaszewska Marina	[brak nazwy]		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	i malutkie czerwone rosnące pod wiśniami [„grzyby zbierane na pokarm”]	
Okolska Stanisława	baba	<i>Agaricus campestris</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bardzo są pożywne	Aga? [B0]
Okolska Stanisława	babie uszy		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bardzo są pożywne	Gyr esc
Zieliński J.	babie uszy [= murchle]		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Gyr esc
Laskarys Antonina z Zabiełłów	babka		Bobrujsk [BE]		Lec
Ossowski Antoni	babki		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Lec
Woyniłłowiczówna Jadwiga	babki		wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Lec
Bodnarski Jan	babskie uszy		wieś Bystra, pow. Jordanów		Gyr esc
Matulewicz Jan	bagniak		Maciejowice, pow. Garwolin	pod spodem żółtawy z wierzchu orzechowy	Sui var
Hempel Maria	barany		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Por umb? por. też: Mac [B5], Spa

[B1], Gyr esc [B1], Ram [B1]

Okolska Stanisława	bedłki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		?
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	bedłki	Janów Podlaski		?
Gdowski Antoni	bedłuszki	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	biało-siwawe, podobne do sójek, tylko niższe	Cop com [B], [<i>sójka</i> to ludowa nazwa kani]
Okolska Stanisława	białacze	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	białe zupełnie	Lac vel?
Bodnarski Jan	biel	wieś Bystra, pow. Jordanów		Lac vel
Hempel Maria	biele	pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Lac vel
Łoziński Florian	bil	Podole [UA]		Lac, może Lac vel?
Tomaszewska Marina	bili	Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	Lac vel
Laskarys Antonina z Zabiełłów	borowik	Bobrujsk [BE]		Bol edu
Nielubowicz W.	borowiki	pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	Bol edu
Ossowski Antoni	borowiki	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Bol edu
Woyniłowiczówna Jadwiga	borowiki	wieś Lipów, pow. Rzeczycza, gub. mińska [BE]		Bol edu
Okolska Stanisława	brzozówka żółta	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	rosnąca pospolicie w brzozowym lasku	Lec?
Heintze, odp. małżonków Krolów	bycze jaja [= purchowki]	Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lyc? Scl?
Zieliński J.	championy [= pieczarki]	Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Aga
Kapusta Michał	cholewy	Brzeźnica, Czernichów,	grzyby zbierane na pokarm	Cra cor

Łoziński Florian	chrusciel		Kalwaria, Liszki, Skawina, Tynec, Podole [UA]		Lac, może Lac vel?
Łoziński Florian	chrustil		Podole [UA]		Lac, może Lac vel?
Gdowski Antoni	chrząszcze		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	okrągłe, twarde, rosnące zwykle w piasku na krótkim trzonie	Lac vel
Heintze, inf. od Hernesa Jana	chrząszcze		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lac vel
Heintze, odp. małżonków Krolów	chrząszcze		Trzemeszno, W. K. Poznańskie	duże białe bedłki, u góry jakby zadarty kapelusz, brzegi do góry [!], w środku dziura, na ziemi rozpostarte	Lac vel
Okolska Stanisława	chrząszcze	<i>Agaricus velereus</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	białe twarde bedłki	Lac vel
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancja	chrząszcze		Janów Podlaski		Lac vel
Wesołowski Karol	chrząszcze		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	na pokarm zbierają	Lac vel
Tomaszewska Marina	czepczyci [= pieczarki]		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	Aga [B0]
Tomaszewska Marina	czerwoniaki		Winniki w Samborskiem [UA]		Lec aur [B3]
Kostrzewski	czerwonki		pow. Pleszew, W.K. Poznańskie		? Lec aur lub Rus alu?
Okolska Stanisława	czerwonki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	podobne do słojka [?]	Rus alu [B26], Rus eme [B4], Lac vol [B4], Lec aur [B1], Sui grev [B1]
Czarnocka Helena	czeszczewiki		Nieśwież, Sluck, Mińsk [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	?
Okolska Stanisława	członki [= słonki, podczłonki]		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki żółte rosnące w lasach sosnowych na piasku, zbierane bywają na zakiszenie na zimę z	Tri equ

			solą i pieprzem	
Gdowski Antoni	gąski	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	zielone	Tri equ
Heintze, inf. od Hernesa Jana	gąski	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Can [B80], Tri equ [B99], Tri por [B17], Tri nud [B20]
Matulewicz Jan	gąski	Maciejowice, pow. Garwolin	całe żółte	Tri equ
Heintze, odp. małżonków Krolów	gąski	Trzemeszno, W. K. Poznańskie	w jesieni najbardziej rosną - żółciuchne, przykryte zupełnie mechem	Tri equ
Wesołowski Karol	gąski	Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	żółte, niskie, na pokarm zbierają	Tri equ
Zakrzewscy	gąski	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Tri
Zieliński J.	gąski	Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Tri
Kostrzewski	gęsi pępek	pow. Pleszew, W.K. Poznańskie		Sui, może także Xer, por. (Sui gra [B19], Sui bov [B11], Xer chr [B10])
Heintze, inf. od Hernesa Jana	gęsie pępki	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Sui, może także Xer, por. (Sui gra [B19], Sui bov [B11], Xer chr [B10])
Kubaszewski Adam	gęsie pępki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Sui, może także Xer, por. (Sui gra [B19], Sui bov [B11], Xer chr [B10])
Matulewicz Jan	gliwy	Maciejowice, pow. Garwolin	grzyby rosnące na topoli wygotowane i wyplukane, gotowało się powtórnie w czystej wodzie do jedzenia	Ple?

Kapusta Michał	gniewosze	Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	przypuszczalnie jakiś zmieniający barwę Boletaceae (por. Xer bad [B9], Gyr cya [B8], Bol lur [B1])
Bodnarski Jan	gołąbka	wieś Bystra, pow. Jordanów	pieczone, smażone lub gotowane - czy też nie te gołąbki figurują w przysłowiu: „Pieczone gołąbki nie pójda same do gąbki” (gęby; ust), gdyż tu lud często to przysłowie powtarza i pod gołąbkami rozumie tu grzyby	Rus
Hempel Maria	gołąbki	pow. Janów , gub. lubelska	z grzybów jada lud	Rus
Kijeński St.	gołąbki	Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Woła Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielec	z czerwonym wierzchem	Rus
Kostrzewski	gołąbki	pow. Pleszew, W.K. Poznańskie		Rus
Okolska Stanisława	gołąbki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	z zielonawym kapeluszem	Rus
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya Zieliński J.	gołąbki gołąbki [= serojatki]	Janów Podlaski Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Rus Rus
Matulewicz Jan	gołąbki białe	Maciejowice, pow. Garwolin		Rus
Matulewicz Jan	gołąbki czerwone	Maciejowice, pow. Garwolin		Rus
Matulewicz Jan	gołąbki sine	Maciejowice, pow. Garwolin		Rus
Kowalski Franciszek	gołąbki siwe	Dębowiec koło Jasła		Rus
Kowalski Franciszek	gołąbki zielone	Dębowiec koło Jasła		Rus
Bodnarski Jan	gorzkał	wieś Bystra, pow.	nie używany lub rzadko	? Tyl?

		Jordanów		
Hempel Maria	gramotki		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud ?
Matulewicz Jan	gromadki, gromawki [=poróżniki]		Maciejowice, pow. Garwolin	rosną na wałach, suchych miejscach, nie w lasach, maleńkie, bardzo smaczne, jedzą się z kaszą jaglaną, smażą je także ze śmietaną
Bodnarski Jan	grzyb		wieś Bystra, pow. Jordanów	grzyb prawdziwy Bol edu
Łoziński Florian	grzyb [= hryb]	<i>Boletus edulis</i>	Podole [UA]	Bol edu
Kowalski Franciszek	grzyb czerwony	<i>Boletus rufus</i>	Dębowiec koło Jasła	Bol lur [B1], Bol sat [B1], Xer bad [B1], Lec aur?
Okolska Stanisława	grzyb jadalny	<i>Boletus edulis</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	Bol edu
Matulewicz Jan	grzyb piaskowy [= kozak]		Maciejowice, pow. Garwolin	sinieje po przekrajananiu Gyr cya [B3], Xer bad [B3], możliwe też, że chodzi o Lec aur
Kowalski Franciszek	grzyb podziemny		Dębowiec koło Jasła	Cho? może też Sc1 lub Tub
Kowalski Franciszek	grzyb prawdziwy	<i>Boletus edulis</i>	Dębowiec koło Jasła	Bol edu
Kostrzewski	grzybki		pow. Pleszew, W.K. Poznańskie	zbiera na pokarm Bol edu
Liszewski Jan	grzyby		wieś Rasząg, pow. Olsztyn	suszą się jeszcze gdzieś na zimę, i ryby
Poznańskie	grzyby		Poznańskie	marynowane Bol edu
Okolska Stanisława	grzyby		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	Bol edu
Heintze, odp. małżonków Krolów	grzyby dubeltowe		Trzemeszno, W. K. Poznańskie	właściwe grzyby Bol edu

Tomaszewska Marina	grzyby gliwe		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	? Ple
Czarnocka Helena	grzyby prawdziwe		Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Bol edu
Hempel Maria	grzyby prawdziwe		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Bol edu
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	grzyby prawdziwe		Janów Podlaski		Bol edu
Wesołowski Karol	grzyby prawdziwe		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	czarne z grubym korzonkiem, na pokarm zbierają	Bol edu
Tomaszewska Marina	grzyby siwe		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	?
Kubaszewski Adam	gularki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Mac
Łoziński Florian	hołubinka		Podole [UA]		Rus
Tomaszewska Marina	hołubinki		Winniki w Samborskiem [UA]		Rus
Tomaszewska Marina	hрудzy		Winniki w Samborskiem [UA]		Lac vel [B2]
Woyńłłowiczówna Jadwiga	hрудzy		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Lac vel [B2]
Łoziński Florian	hryb [= grzyb]	<i>Boletus edulis</i>	Podole [UA]		Bol edu
Okolska Stanisława	huby [= podciechy]		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Bor lur? (por. podciech = Bol lur [B5], Gyr cya [B4], Sui bov [B2], Sui gra [B1])
Tomaszewska Marina	hyrkani		Winniki w Samborskiem [UA]		?
Łoziński Florian	jajecznik [= jajecznyk, maślak]	<i>Boletus luteus</i>	Podole [UA]		Sui, np. Sui lut [B1]
Łoziński Florian	jajecznyk [= jajecznik, maślak]	<i>Boletus luteus</i>	Podole [UA]		Sui, np. Sui lut [B1]
Bodnarski Jan	jedliczak [= rydz] [autor podał dwa		wieś Bystra, pow. Jordanów	rosnący pod jodłami	Lac sal

Matulewicz Jan	rodzaje rydza: jedliczak i sośniak] kania	Maciejowice, pow. Garwolin		Mac [B52], Aga [B1], Ama vag [B1]
Zakrzewscy	kieliszki	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Cra cor [B2], Can [B1]
Czarnocka Helena	kobyłki	Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Lac vel [B1]
Kubaszewski Adam	kokotki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Can [B5]
Łoziński Florian	kołpak	Podole [UA]		Roz? por. Mor [B9], Cop com [B4], Roz [B3], Aga [B1], Mac [B1], ukraińskie ковпак i rosyjskie колпак: Roz
Matulewicz Jan	kołpak	Maciejowice, pow. Garwolin	liczne grzyby, białe z wierzchu, wygotowywa się w wodzie, płucze, a później gotuje z kaszą jaglana	Cop com lub Roz? Mor [B9], Cop com [B4], Roz[B3], Aga [B1], Mac [B1]
Hempel Maria	kołpaki	pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	? Mor [B9], Cop com [B4], Roz [B3], Aga [B1], Mac [B1]
Łoziński Florian	korkoniuszka	Podole [UA]		?
Łoziński Florian	korowycia [= krówka]	Podole [UA]		Lac vol?
Kubaszewski Adam	korzeniec [= kurzyniec]	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		?
Okolska Stanisława	kozaki [= krakusy]	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Lec aur [B2]
Kowalski Franciszek	kozak	<i>Boletus scaber</i> Dębowiec koło Jasła		Lec
Matulewicz Jan	kozak [= grzyb piaskowy]	Maciejowice, pow. Garwolin	sinieje po przekrajanu	Lec?
Kostrzewski	kozaki	pow. Pleszew, W. K.		Lec

Wesołowski Karol	kozaki		Poznańskie Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	wysoko rosnące z cienkim korzonkiem, na pokarm zbierają	Lec
Zakrzewscy	kozaki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Lec
Gdowski Antoni	kozaki [= kozłarki]		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Lec
Kubaszewski Adam	kozaki białe		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lec
Kubaszewski Adam	kozaki brązowe		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lec
Kubaszewski Adam	kozaki czerwone		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lec aur
Łoziński Florian	kozar, kozak [= kozur]	<i>Boletus scaber</i>	Podole [UA]		Lec
Tomaszewska Marina	kozary		Winniki w Samborskiem [UA]		Lec inn
Tomaszewska Marina	kozary		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	Lec inn
Okolska Stanisława	kozia skóra [= sarnówka]		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	twarda bedłka bezblaszkowa, jakby kutnerem siwym pod spodem pokryta, wierzch kapelusza porozszczepiany. [kilka słów mało czytelnych]	Sar
Okolska Stanisława	koziary		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	z szarym wielkim kapeluszem	Lec
Kubaszewski Adam	kozie brody		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	po dębach	Spa bre? (por. Ram [B102], Spa [B45])
Heintze, odp. małżonków Krolów	kozie brody		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Ram [B102], Spa [B45]
Okolska Stanisława	kozie brody	<i>Clavaria flava</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bardzo używane na pokarm, powszechnie gotowane z mlekiem	Ram fla [B102], Spa [B45]
Okolska Stanisława	kozie brody	<i>Clavaria</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask,	bardzo używane na pokarm,	Ram bot [B102], Spa [B45]

Zakrzewscy	kozie brody	<i>botrytis</i>	Sieradzkie Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie	powszechnie gotowane z mlekiem	Ram [B102], Spa [B45]
Wesołowski Karol	koziebrody		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	jastrzębiate, buroczerwone, na pokarm zbierają	Ram [B102], Spa [B45]
Woyniłłowiczówna Jadwiga	kozlaki		wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Lec inn
Heintze, inf. od Hernesa Jana	kozoki		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lec
Heintze, odp. małżonków Krolów	kozoki		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lec
Łoziński Florian	kozur [= kozar, kozak]	<i>Boletus scaber</i>	Podole [UA]		Lec
Czarnocka Helena	koźlaki		Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Lec
Nielubowicz W.	koźlaki		pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	Lec
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	koźlaki		Janów Podlaski		Lec inn
Gdowski Antoni	koźlarki [= kozaki]		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Lec
Okolska Stanisława	krakusy [= kozaki]		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	tak nazwane z powodu czerwonego kapelusza	Lec
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	krasnoholowcy		Janów Podlaski		Lec aur
Czarnocka Helena	krasnoholowiki		Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Lec aur
Woyniłłowiczówna Jadwiga	krasnoholowiki		wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Lec aur
Kubaszewski Adam	krowie gąbki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	wydające z siebie ciecz podobną mleku, poczerwonawe	Lac vol (z opisu), ale por. Sar [B70], Hyd [B2], Pax inv [B6], Lac vol

[B2], Pax atr [B2], Sui bov [B1]

Gdowski Antoni	krowie gęby	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	kształtu poprzekręcanego i podobne do krowiej gęby	Sar ([B70] i z opisu)
Heintze, inf. od Hernesa Jana	krowie gęby	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lac vol?, j.w.
Kowalski Franciszek	krówka	Dębowiec koło Jasła	jadany surowo	Lac vol
Łoziński Florian	krówka [= korowycia]	Podole [UA]		Lac vol
Bodnarski Jan	krówki	wieś Bystra, pow. Jordanów	jadane surowe	Lac vol
Czarnocka Helena	krówki	Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Lac vol
Hempel Maria	krówki	pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Lac vol
Okolska Stanisława	krówki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki ceglastego koloru, sączące obficie biały płyn po przekrojeniu, bedłka smaczna i dobra	Lac vol
Nielubowicz W.	kuny [sunny?]	pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	?
Laskarys Antonina z Zabiełłów	kupa-sera	Bobrujsk [BE]		?
Gdowski Antoni	kurki	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Can
Heintze, inf. od Hernesa Jana	kurki	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Can
Kostrzewski	kurki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Can
Heintze, odp. małżonków Krolów	kurki	Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Can
Okolska Stanisława	kurki	wieś Zabłocie, pow. Łask,		Can

Cantharellus

		<i>cibarius</i>	Sieradzkie		
Okolska Stanisława	kurki	<i>Cantharellus</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Can
Wesołowski Karol	kurki		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	drobne, ceglate, na pokarm zbierają	Can
Zakrzewscy	kurki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Can
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	kurze nóżki		Janów Podlaski		Can
Zieliński J.	kurzejki		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Can
Hempel Maria	kurzelapki		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Can [B4], Ram [B1]
Kubaszewski Adam	kurzyniec [= korzeniec]		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	duże grzyby ze smaką jak wymię od krowy, gotują w mleku	?
Łoziński Florian	lisica [= liszka, łysycia]	<i>Cantharellus ciborius</i>	Podole [UA]		Can
Czarnocka Helena	lisice		Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Can
Ossowski Antoni	lisicy		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Can
Woyniłowiczówna Jadwiga	lisiczki		wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Can
Kowalski Franciszek	lisówka		Dębowiec koło Jasła		Can
Laskarys Antonina z Zabiellów	lisyca		Bobrujsk [BE]		Can
Łoziński Florian	liszka [= lisica, łysycia]	<i>Cantharellus ciborius</i>	Podole [UA]		Can
Kapusta Michał	liszki		Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	Can
Bodnarski Jan	liwy		wieś Bystra, pow. Jordanów		?
Łoziński Florian	łysycia [= lisica,	<i>Cantharellus</i>	Podole [UA]		Can

	liszka]	<i>ciborius</i>			
Okolska Stanisława	majowe bedłuszki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	rosnące rzędami na trawnikach i nad drogami	Ent, Mar, Cli, Cal?
Kostrzewski	maślaki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Sui
Zakrzewscy	maslaki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Sui
Wawrzyńkiewicz (z Terleckich) Konstancya	masluchy		Janów Podlaski		Sui
Kowalski Franciszek	maślak	<i>Boletus luteus</i>	Dębowiec koło Jasła		Sui
Laskarys Antonina z Zabiełłów	maślak		Bobrujsk [BE]		Sui
Łoziński Florian	maślak [= jajecznik, jajecznyk]	<i>Boletus luteus</i>	Podole [UA]		Sui
Gdowski Antoni	maślaki		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Sui
Kubaszewski Adam	maślaki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Sui
Nielubowicz W.	maślaki		pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	Sui
Okolska Stanisława	maślaki	<i>Boletus luteus</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Sui
Ossowski Antoni	maślaki		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Sui
Heintze, inf. od Hernesa Jana	maślerze		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Sui
Heintze, odp. małżonków Krolów	maślerze		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Sui
Wesołowski Karol	maślerze		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	szare, niskie, na pokarm zbierają	Sui
Kijeński St.	maśliski		Bór, Smyków, Kądzielna, Wierzchowiny, Wola Wadowska, koło		Sui

		Radomyśla, pow. Mielec		
Kapusta Michał	maślochy	Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tynec	grzyby zbierane na pokarm	Sui
Hempel Maria	maśluchy	pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Sui
Woyniłowiczówna Jadwiga	maśluki	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Sui
Nielubowicz W.	mchowiki	pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	Xer por. białoruska podstawowa nazwa podgrzybka (Xer): mahavik, i por. mchownik: Sui gra [B1], mchownik: Lac tor [B1], mchatka: Hyd [B1]
Laskarys Antonina z Zabiełłów	mochownik	Bobrujsk [BE]		Xer por. białoruska podstawowa nazwa podgrzybka (Xer): mahavik, i por. mchownik: Sui gra [B1], mchownik: Lac tor [B1], mchatka: Hyd [B1]
Woyniłowiczówna Jadwiga	mołoczaje	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Lac, najprawdopodobniej Lac vel [B1]
Czarnocka Helena	muchowiki	Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Xer por. białoruska podstawowa nazwa podgrzybka (Xer): mahavik, i por. mchownik: Sui gra [B1], mchownik: Lac tor [B1], mchatka: Hyd [B1]
Ossowski Antoni	muchowiki	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Xer por. białoruska podstawowa nazwa podgrzybka (Xer): mahavik, i por. mchownik: Sui gra [B1],

				mchownik: Lac tor [B1], mchatka: Hyd [B1]
Woyniłłowiczówna Jadwiga	muchowiki	wieś Lipów, pow. Rzeczycza, gub. mińska [BE]		Xer por. białoruska podstawowa nazwa podgrzybka (Xer): mahavik, i por. mchownik: Sui gra [B1], mchownik: Lac tor [B1], mchatka: Hyd [B1]
Zieliński J.	murchle [= babie uszy]	Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Gyr esc
Gdowski Antoni	niemka	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Roz
Gdowski Antoni	olszówki	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	gotują na barszcz na kwaśno przyprawianym, przez co tenże nabiera czarnego koloru, jak zupa "czarnina"	Pax inv
Kostrzewski	olszówki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Pax
Kubaszewski Adam	olszówki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Pax inv
Heintze, odp. tutejszych parafian	olszówki	Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Pax inv
Okolska Stanisława	olszówki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki na miejscach bagnistych rosnące	Pax inv, Gyr liv?
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancya	opienki	Janów Podlaski		Arm
Laskarys Antonina z Zabiełłów	opieńka	Bobrujsk [BE]		Arm
Czarnocka Helena	opieńki	Mińsk, Nieśwież, Stuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Arm
Hempel Maria	opieńki	pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Arm

Okolska Stanisława	opieńki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	rosnące do później jesieni przy starych pniach ściętych drzew dębowych, są one bardzo smaczne i zdrowe	Arm
Woyńłłowiczówna Jadwiga	opieńki		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Arm
Kostrzewski	opinki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Arm
Kubaszewski Adam	opinki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Arm
Gdowski Antoni	orzechówki		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		?
Ossowski Antoni	osowiaki [= podosinniki]		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Lec aur
Czarnocka Helena	osówki		Mińsk, Nieśwież, Słuck [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Lec aur?
Heintze, inf. od Hernesa Jana	owsionki		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		? ale Ama cit, Lac tor, Tri equ [B1]
Heintze, odp. małżonków Krolów	owsionki		Trzemeszno, W. K. Poznańskie	mniejsze [niż podpinki] w jesieni rosna, po polu - białe na wierzchu, korzeń wysoki	
Okolska Stanisława	panna	<i>Agaricus campestris</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedła rosna na polach i wysoko wyrasta z ogromnym parasolowatym kapeluszem	Mac?
Kowalski Franciszek	pazurki	<i>Clavaria</i>	Dębowiec koło Jasła		Ram
Łoziński Florian	peczycia, [może: peczerycia] [= pieczarka, szampionka]	<i>Agaricus campestris</i>	Podole [UA]		Aga
Tomaszewska Marina	peczeryci		Winniki w Samborskiem [UA]		Aga

Matulewicz Jan	pepki		Maciejowice, pow. Garwolin	do grzybów podobne kleiste	Sui
Zieliński J.	pepki		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Sui
Gdowski Antoni	piaskowe grzyby		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Gyr cya?
Tomaszewska Marina	pidpeńki		Winniki w Samborskiem [UA]		Arm
Łoziński Florian	pidpeńki [= podpieńki]		Podole [UA]		Arm
Łoziński Florian	pieczarka [= szampionka]	<i>Agaricus campestris</i>	Podole [UA]		Aga
Hempel Maria	pieczarki		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Aga
Kapusta Michał	pieczarki		Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	Aga
Kostrzewski	pieczarki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Aga
Okolska Stanisława	pieczarki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	zbierane bywają celem zbytu ich na targach i po dworach, lud nie jada	Aga
Zakrzewscy	pieczarki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Aga
Matulewicz Jan	pieczarki [?]		Maciejowice, pow. Garwolin	pieką się z solą wprost na t...sie [nieczytelne] lub węglach, są ciemno brunatne pod spodem białe z wierzchu	Aga
Zieliński J.	pieczarki [= champinony]		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Aga
Tomaszewska Marina	pieczarki [= czepczyci]		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	Aga
Heintze, odp. małżonków Krolów	pieczorki		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Aga

Heintze, inf. od Hernesa Jana	pieczory	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Aga
Łoziński Florian	pitypka [= podlipki]	Podole [UA]	rosną pod drzewami i krzewami lipowymi	?
Bodnarski Jan	pliszki	wieś Bystra, pow. Jordanów	z powodu niestrawności mówią o nich, że "można je 7 razy jeść"	Can [B11], Hyd [B1]
Laskarys Antonina z Zabiełłów	plus	Bobrujsk [BE]		?
Gdowski Antoni	płachty [= sójki]	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	na wysokim cienkim trzonie, a kapelusz jak parasol rozpięty	Mac (por. <i>plachty</i> Roz [B4], Tri port [B1], ale <i>sójka</i> Mac [B9], Mor [B1], może dwa gatunki pomieszane)
Kapusta Michał	pniakówki	Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	Arm? [B8] ale kilka innych też pod tą nazwą
Bodnarski Jan	pocieć	wieś Bystra, pow. Jordanów		Bol lur?
Łoziński Florian	podasycznyk lub podasocznyk? [nazwa nieczytelna]	Podole [UA]	rośnie w lasach osikowych	Lec aur
Woyńłłowiczówna Jadwiga	podbałaki	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		?
Okolska Stanisława	podciechy [= huby]	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Bol lur?
Kostrzewski	podcieki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Bol lur
Okolska Stanisława	podczłonki [= słonki, członki]	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki żółte rosnące w lasach sosnowych na piasku, zbierane bywają na zakiszenie na zimę z solą i pieprzem	Tri equ
Kostrzewski	poddąbki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		?
Matulewicz Jan	podgrzyb	Maciejowice, pow. Garwolin	podobny zupełnie do grzyba	Xer?
Łoziński Florian	podlipki [= pitypka]	Podole [UA]	rosną pod drzewami i krzewami	?

			lipowymi	
Łoziński Florian	podasocznik lub podasycznik? [nazwa nieczytelna]	Podole [UA]	rośnie w lasach osikowych	Lec aur?
Ossowski Antoni	podosinniki [= osowiaki]	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Lec aur?
Laskarys Antonina z Zabiełłów	podosinowik	Bobrujsk [BE]		Lec aur?
Woyniłłowiczówna Jadwiga	podosinowiki	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Lec aur?
Gdowski Antoni	podpieńki	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Arm
Tomaszewska Marina	podpieńki	Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	Arm
Wesołowski Karol	podpieńki	Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	szare, na pokarm zbierają	Arm
Łoziński Florian	podpieńki [= pidpeńky]	Podole [UA]		Arm
Heintze, inf. od Hernesa Jana	podpinki	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Arm
Kowalski Franciszek	podpinki	Dębowiec koło Jasła		Arm
Heintze, odp. małżonków Krolów	podpinki	Trzemeszno, W. K. Poznańskie	czerwione, jakby kto pokropił czarnem, zadzierane, w kupie stoją	Arm
Zakrzewscy	podpinki	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Arm
Kostrzewski	podróżniczki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Mar
Okolska Stanisława	podróżniczki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	rosnące rzędami na trawnikach i nad drogami	Mar
Matulewicz Jan	podróżniki [= gromawki, gromadki]	Maciejowice, pow. Garwolin	rosną na wałach, suchych miejscach, nie w lasach, małeńkie, bardzo smaczne, jedzą się z kaszą	Mar

			jaglaną, smażą je także ze śmietaną	
Okolska Stanisława	podsadówki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki rosnące na trawnikach w ogrodzie, lecz już bardzo rzadki	Mar, Ent, Cli?
Laskarys Antonina z Zabiełłów	podwiśniaki	Bobrujsk [BE]	w wiśniowych sadach	Ent, Cli?
Ossowski Antoni	pohnojki [= szmpiony]	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Aga
Woyniłłowiczówna Jadwiga	polowyje hryby	wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		? Aga
Okolska Stanisława	pomarańczowki	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	delikatna bedłka z pomarańczowemi blaszkami	?
Ossowski Antoni	ponczoszki	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		? Roz [B1]
Tomaszewska Marina	potiuki	Winniki w Samborskiem [UA]		Bol lur? <i>potiak</i> = Gyr cya, ale w Karpatach jest rzadki
Tomaszewska Marina	prawdywi	Winniki w Samborskiem [UA]		Bol edu
Kijeński St.	prawdziwe grzyby	Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Wola Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielecki		Bol edu
Kapusta Michał	prawdziwki	Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	Bol edu
Gdowski Antoni	prawdziwy grzyb	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Bol edu
Zieliński J.	prawe	Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Bol edu
Heintze, odp. małżonków Krolów	psie grzyby	Trzemeszno, W. K. Poznańskie		?

Kubaszewski Adam	purchasek		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	więcej dla bydła, z chlebem na laxe proszek	Lyc
Laskarys Antonina z Zabiełłów	radowka		Bobrujsk [BE]		?
Ossowski Antoni	radówki		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]	tylko kwaszą w wodzie bez soli na zimę	?
Woyniłłowiczówna Jadwiga	reszoczki		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		por. <i>reszotki</i> = Sui bov, Xer chry [B]
Okolska Stanisława	rulki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki na miejscach bagnistych rosnące	?
Kubaszewski Adam	rychłe kurki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Can?
Kowalski Franciszek	rydz		Dębowiec koło Jasła		Lac del
Laskarys Antonina z Zabiełłów	rydz		Bobrujsk [BE]		Lac del
Łoziński Florian	rydz	<i>Agaricus deliciosus</i>	Podole [UA]		Lac del
Bodnarski Jan	rydz smrekowy		wieś Bystra, pow. Jordanów		Lac det
Gdowski Antoni	rydze		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Lac del
Hempel Maria	rydze		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	Lac del
Heintze, inf. od Hernesa Jana	rydze		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lac del
Kapusta Michał	rydze		Brzeźnica, Czernichów, Kalwaria, Liszki, Skawina, Tyniec	grzyby zbierane na pokarm	Lac del
Kostrzewski	rydze		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Lac del
Kubaszewski Adam	rydze		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lac del

Małecki Antoni	rydze	Poznańskie	marynowane	Lac del
Matulewicz Jan	rydze	Maciejowice, pow. Garwolin	kwaszą się na wsi tak samo jak buraki, tylko że daje się jeszcze cebuli i pieprzu	Lac del
Nielubowicz W.	rydze	pow. Pińsk [BE]	kwasi na zimę	Lac del
Heintze, odp. małżonków Krolów	rydze	Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Lac del
Okolska Stanisława	rydze	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	zbierane bywają celem zbytu ich na targach i po dworach, prawie nigdy do jedzenia, bo to lud nazywa pańską bedłką	Lac del
Ossowski Antoni	rydze	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]	jedzą świeże i suszą na zimę do potraw, solą	Lac del
Wawrzyńkiewicz (z Terleckich) Konstancja	rydze	Janów Podlaski		Lac del
Wesołowski Karol	rydze	Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	czerwone, na pokarm zbierają	Lac del
Zakrzewscy	rydze	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Lac del
Zieliński J.	rydze	Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Lac del
Tomaszewska Marina	ryszki	Winniki w Samborskiem [UA]		Lac del
Woyńłłowiczówna Jadwiga	ryzki [= rydze]	wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Lac del
Hempel Maria	sadówki	Janów pow., gub. lubelska	z grzybów jada lud	Ent? Cli? Cal?
Okolska Stanisława	sarnówka [= kozia skóra]	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	twarda bedłka bezblaszkowa, jakby kutnerem siwym pod spodem pokryta, wierzch kapelusza porozszczepiany	Sar
Kubaszewski Adam	sarnówki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Sar [B4], Hyd [B4]

Gdowski Antoni	sarny		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	kształtu wiórów ze spodem szarym jak sarna	Sar
Okolska Stanisława	scierniówka	<i>Agaricus campestris</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedła rosnąca na polach i wysoko wyrasta z ogromnym parasolowatym kapeluszem	Aga, Vol, Mac?
Zieliński J.	serojatki [= gołąbki]		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Rus
Wesołowski Karol	serowiatki		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	niskie, fioletowe, na pokarm zbierają	Rus
Heintze, odp. małżonków Krolów	serowiotki [= surowoski]		Trzemeszno, W. K. Poznańskie	siwe	Rus
Okolska Stanisława	sine grzybki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	siniejące po przekrojeniu	Gyr cya, Lec, Xer, Bol lur?
Kowalski Franciszek	siniak	<i>Boletus cyaneus</i>	Dębowiec koło Jasła		Xer bad lub Gyr cya
Okolska Stanisława	sinki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		? podobnie jak <i>siniak</i> : Gyr cya [B104], Xer bad [B43], Bol lur [B20]
Okolska Stanisława	sitarki		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Sui bov
Kijeński St.	sitorki		Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Wola Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielecki		Sui bov
Kostrzewski	siwki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		? Tri por [B20], Rus vir [B16]
Kubaszewski Adam	siwki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		? Tri por [B20], Rus vir [B16]
Zakrzewscy	siwki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		? Tri por [B20], Rus vir [B16]
Łoziński Florian	siwulka [= sywulka]		Podole [UA]		? Tri por [B3], Rus vir [B1], Gyr

					cya [B1]
Hempel Maria	siwulki		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	? Tri por [B3], Rus vir [B1], Gyr cya [B1]
Hempel Maria	słodówki		pow. Janów, gub. lubelska	z grzybów jada lud	?
Kubaszewski Adam	słomki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Tri eque [B2]
Okolska Stanisława	słonki [= podczłonki, członki]		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedłki żółte rosnące w lasach sosnowych na piasku, zbierane bywają na zakiszenie na zimę z solą i pieprzem	Tri equ
Bodnarski Jan	smardz		wieś Bystra, pow. Jordanów		Mor lub Gyr esc. por. Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Okolska Stanisława	smardze	<i>Morchella esculenta</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Mor lub Gyr esc. por. Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Woyńłłowiczówna Jadwiga	smarszczy		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Gyr esc [B3], Mor [B1]
Kubaszewski Adam	smarzędze rychłe		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Mor lub Gyr esc, por. <i>smardz</i> : Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Kowalski Franciszek	smordz	<i>Morchella</i>	Dębowiec koło Jasła		Mor lub Gyr esc, por. <i>smardz</i> : Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Heintze, inf. od Hernesa Jana	smordze		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Mor lub Gyr esc, por. <i>smardz</i> : Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Heintze, odp. małżonków Krolów	smordze		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Mor lub Gyr esc, por. <i>smardz</i> : Mor [B67], Gyr esc [B29], Ram [B19]
Gdowski Antoni	sosnowe		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub.	żółtawe	Sui?

Bodnarski Jan	sośniak [= rydz] [autor podał dwa rodzaje rydza: jedliczak i sośniak]		warszawska wieś Bystra, pow. Jordanów	rosnący pod sosnami	Lac del
Okolska Stanisława	sowa	<i>Agaricus campestris</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	bedła rosnąca na polach i wysoko wyrasta z ogromnym parasolowatym kapeluszem	Mac
Heintze, inf. od Hernesa Jana	sowy		Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Mac
Kostrzewski	sowy		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Mac
Heintze, odp. małżonków Krolów	sowy		Trzemeszno, W. K. Poznańskie	podobne do poprzednich [do pieczorek] tylko większe	Mac
Gdowski Antoni	sójki [= płachty]		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Mac? (<i>plachty</i> = Roz [B4], Tri port [B1], ale <i>sójka</i> = Mac [B9], może chodzi o dwa różne taksony)
Zieliński J.	sówki		Kociewie	ludowe nazwy grzybów	Mac? Mor [B1] ale <i>sowa</i> = Mac [B54], Mor [B8], Cop atr [B1], Cop com
Kostrzewski	srojatki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Rus
Tomaszewska Marina	sterniuki		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby zbierane na pokarm	?
Czarnocka Helena	surojeszki		Mińsk, Nieśwież, Słuck, [BE]	lud uważa jako okrasę suszone grzyby	Rus
Gdowski Antoni	surowiatki		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	czerwono-żółte	Rus
Heintze, odp. małżonków Krolów	surowioski [= serowiołki]		Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Rus
Ossowski Antoni	swinarki		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Lac tri lub Lac vel?

Laskarys Antonina z Zabiełłów	swiniarka		Bobrujsk [BE]		por. Lac vel [B4], Pax inv [B1], Cra cor [B1], Rus vir [B1] i rosyjskie Сви́нушка: Pax
Zakrzewscy	swojaki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie Bobrujsk [BE]		?
Laskarys Antonina z Zabiełłów	syrojieszka				Rus
Okolska Stanisława	syrojadki	<i>Agaricus roseus</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		Rus
Woyniłłowiczówna Jadwiga	syrojieszki		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Rus
Ossowski Antoni	syrojeżki		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Rus
Łoziński Florian	sywulka [= siwulka]		Podole [UA]		? Tri por [B3], Rus vir [B1], Gyr cya [B1]
Łoziński Florian	szampionka [= pieczarka]	<i>Agaricus campestris</i>	Podole [UA]	nazywają szlachcianki	Aga [B5]
Ossowski Antoni	szampiony [= pohnojki]		Chołuj, pow. Ihumeń [BE]		Aga? ale por. Aga [B24], Mac [B5]
Kijeński St.	śniołki		Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Wola Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielecki	pewna odmiana grzybów	? por. <i>śniołek</i> : Xer bad [B1]
Gdowski Antoni	świniarki		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	ciemnobrunatne podobne do surowiatek, tylko ciemniejsze	Lac tri? ale por. Lac vel [B4], Pax inv [B1], Cra cor [B1], Rus vir [B1]
Matulewicz Jan	świniarki		Maciejowice, pow. Garwolin	rosną do później jesieni, z wierzchu siwe pod spodem białe	Lac tri? ale por. Lac vel [B4], Pax inv [B1], Cra cor [B1], Rus vir [B1] i rosyjskie Сви́нушка: Pax
Okolska Stanisława	tanecznicie		wieś Zabłocie, pow. Łask,	rosnące rzędami na trawnikach i	Mar

		Sieradzkie	nad drogami	
Zakrzewscy	taneczniczki	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Mar
Woyniłłowiczówna Jadwiga	tanstuchy	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		Mar, por. <i>tanecznicze, tańcówki</i>
Heintze, odp. małżonków Krolów	tańcówki	Trzemeszno, W. K. Poznańskie	małe, po drogach, też na wygonach	Mar [B]
Wesołowski Karol	tańcówki	Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	szerokie, szarobiałe, na pokarm zbierają	Mar [B]
Heintze, inf. od Hernesa Jana	tańcujki	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Mar [B]
Okolska Stanisława	tłuszcze	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	gruba bedłka z fioletowym połyskiem, bardzo już rzadka	Gom? por. <i>tłuszcz</i> : Pax inv [B1], Gom glu [B1]
Laskarys Antonina z Zabiełłów	tołstucha	Bobrujsk [BE]		por. <i>tłuszcz</i> : Pax inv [B1], Gom [B1], <i>tłuszczek Lac vol</i> [B1], <i>tłuszczka Gom</i> [B]
Woyniłłowiczówna Jadwiga	trufle	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		? Cho [B15], Tub [B31], Scl [B16]
Matulewicz Jan	turki	Maciejowice, pow. Garwolin	kapelusz ciemnożółty podługowaty	? por. Roz [B24], Aga [B1], Mac [B3], Mor [B1]
Woyniłłowiczówna Jadwiga	warunki	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE]		?
Laskarys Antonina z Zabiełłów	wołnianka	Bobrujsk [BE]		Lac tor
Gdowski Antoni	zajęcze	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		różne Boletaceae, głównie Xer, Gyr cya
Heintze, odp. małżonków	zajęcze	Trzemeszno, W. K.	czerwone na wierzchu	różne Boletaceae, głównie Xer

Krolów Kubaszewski Adam	zajęcze dydki	Poznańskie okolice Pleszewa, W. K.		? zob. <i>zajęcze</i>
Okolska Stanisława	zajęcze grzybki	Poznańskie wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie		różne Boletaceae, głównie Xer, Gyr cya
Laskarys Antonina z Zabiełłów	zajęczy borowik	Bobrujsk [BE]		różne Boletaceae, głównie Xer, Gyr cya
Laskarys Antonina z Zabiełłów	zielonka	Bobrujsk [BE]		Tri equ (ale też może może Rus vir
Heintze, inf. od Hernesa Jana	zielonki	Mianowo, Trzemeszno, W. K. Poznańskie		Tri equ
Nielubowicz W.	zielonki	Pińsk pow. [BE]	kwasi na zimę	Tri equ
Ossowski Antoni	zielonki	Chołuj, pow. Ihumeń [BE]	tylko kwaszą w wodzie bez soli na zimę	Tri equ
Woyńłłowiczówna Jadwiga	zielonki	wieś Lipów, pow. Rzeczycza, gub. mińska [BE]		Tri equ
Zakrzewscy	zielonki	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Tri equ
Okolska Stanisława	żółte bedłki [= kurki]	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	rosnące gromadnie	Can

Legenda tabeli 2. Aga – *Agaricus* spp., Ama – *Amanita* spp., Ama cit – *A. citrina* (Schaeff.) Pers., Ama mus – *A. muscaria* (L.: Fr.) Hook., Ama pan – *A. pantherina* (DC.: Fr.) Krombh., Ama rub – *Amanita rubescens* (Pers.: Fr.) Gray, Ama vag – *Amanita vaginata* (Bull.: Fr.) Vittad (włączając pokrewny *A. fulva* (Schaeff.) Pers.), Arm – *Armillaria* spp., Bol edu – *Boletus* sect. *Boletus*, szczególnie *B. edulis* Bull.: Fr., Bol lur – *Boletus* sect. *Luridi*, np., *B. luridiformis* Rostk. i pokrewne gat., może np. *B. luridus* (Schaeff.) Fr., Bol sat – *B. satanas* Lenz, Cal – *Calocybe gambosa* (Fr.) Donk, Cal – *Calvatia gigantea* (Batsch) Lloyd, Can – *Cantharellus cibarius* Fr., Cho – *Choiromyces meandriiformis* Vittad., Cli – *Clitopilus prunulus* (Scop.: Fr.) P. Kumm., Cop atr – *C. atramentarius* (Bull.: Fr.) Fr., Cop com – *Coprinus comatus* (Müll.: Fr.) Pers., Cra cor – *Craterellus cornucopioides* (L.: Fr.) Pers., Ent – *Entoloma clypeatum* (L.) P. Kumm., Fom – *Fomes fomentarius* (L.) J. Kickx f., Gom – *Gomphidius glutinosus* (Schaeff.: Fr.) Fr. (?), Gyr liv – *Gyrodon lividus* (Bull.: Fr.) Sacc., Gyr esc – *Gyromitra esculenta* (Pers.: Pers.) Fr., Gyr cya – *Gyroporus cyanescens* (Bull.) Quél., Hyd – *Hydnum repandum* L.: Fr., Lac – *Lactarius* spp., Lac del – *L. deliciosus* (L.: Fr.) Gray ss. lato

(włączając: Lac sal – *L. salmonicolor* Heim & Leclair i Lac det – *L. deterrimus* Gröger), Lac vel – *L. vellereus* (Fr.) Fr., *L. piperatus* (L.: Fr.) i pokrewne gat., Lac tor – *L. torminosus* (Schaeff.: Fr.) Pers., Lac tri – *L. trivialis* (Fr.: Fr.) Fr., Lac vol – *L. volemus* (Fr.) Fr., Lac tor – *Lactarius torminosus* (Schaeff.: Fr.) Pers., Lec – *Leccinum* spp., Lec aur – gatunki o pomarańczowych kapeluszach, głównie *L. aurantiacum* (Bull.) Gray lub *L. versipelle* (Fr.) Snell, Lec inn – inne gatunki z rodzaju *Leccinum* nie posiadające pomarańczowych kapeluszy, Lyc – *Lycoperdon* spp. może też *Bovista* i/lub *Calvatia*, Mac – *Macrolepiota procera* (Scop.: Fr.) Singer, Mar – *Marasmius* cf. *oreades* (Bolt.: Fr.) Fr., Mor – *Morchella* sp., Onn – *Onnia tomentosa* (Fr.) P. Karst., Pha imp – *Phallus impudicus* L.: Pers., Pax inv – *Paxillus involutus* (Batsch.: Fr.) Fr. ss. lato, Pax atr – *Paxillus atrotomentosus* (Batsch.: Fr.) Fr., Phe – *Phellinus igniarius* (L.) Quél., Ple – *Pleurotus* sp., Pol umb – *Polyporus umbellatus* (Pers.) Fr., Ram – *Ramaria*, *Clavaria* i pokrewne rodzaje, Ram bot – *Ramaria botrytis* (Pers.: Fr.) Ricken, Ram fla – *Ramaria flava* (Schaeff.: Fr.) Quél., Roz – *Rozites caperatus* (Pers.: Fr.) P. Karst., Rus – *Russula* spp., Rus alu – *Russula alutacea* (Pers.: Fr.) Fr., Rus eme – *R. emetica* (Schaeff.) Pers.: Fr., Rus vir – *Russula virescens* (Schaeff.) Fr. i inne podobne gatunki gołąbków o zielonawych kapeluszach, Sar – *Sarcodon imbricatus* (L.: Fr.) P. Karst s.l., Scl – *Scleroderma citrinum* Pers., Spa – *Sparassis* spp., głównie *S. crispa* (Wulf.) Fr., Spa bre – *S. brevipes* Krombh., Sui – *Suillus* spp., Sui bov – *S. bovinus* (L.: Fr.) Roussel, Sui lut – *S. luteus* (L.: Fr.) Roussel, Sui gra – *S. granulatus* (L.: Fr.) Roussel, Sui var – *Suillus variegatus* (Schwein.: Fr.) O. Kuntze, Tri – *Tricholoma equestre* (L.: Fr.) P. Kumm. ss. lato i *T. portentosum* Fr.: Fr.) Quél., Tri equ – *T. equestre*, Tri por – *T. portentosum*, Tub – *Tuber* sp., Tyl – *Tylopilus felleus* (Bull.) P.Karst. Vol – *Volvariella gloiocephala* (DC.: Fr.) Boekh. & End., Xer – *Xerocomus* spp., Xer bad – *X. badius* (Fr.: Fr.) Kühner & Gilbert, Xer chr – *X. pascuus* (Pers.) Krombh. = *X. chrysenteron* (Bull.) Quél.

Tab. 3. Grzyby niejadalne wymienione przez respondentów Rostańskiego (głównie odpowiedzi na pytanie 68) – przy niektórych respondenci podali użytkowanie (do trucia much, lecznicze lub do rozpalania ognia).

Imię i nazwisko korespondenta <i>Correspondent's name</i>	Nazwa miejscowa <i>Local name in the responses</i>	Nazwa łacińska w listach <i>Latin name in the responses</i>	Miejsce <i>Place</i>	Dodatkowe informacje w listach <i>Additional information in the responses</i>	Prawdopodobna nazwa naukowa <i>Possible scientific name</i>
				muszory	
				psie grzyby	
Okolska Stanisława	bedłka muchomór	<i>Agaricus muscarius</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	zbierana bywa w celu wygubienia much	Ama mus
Okolska Stanisława	chuba drzewna	<i>Polyporus tomentarius</i>	wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	używaną bywa dziś jeszcze do zatamowania krwi, po wygotowaniu jej w wodzie, wysuszeniu i zmięczeniu przez bicie kamieniami, używaną zaś dawniej bywała do napalenia ognia, razem z krzesiwkiem, krzemieniem i próchnem płóciennem.	<i>Onnia tomentosa</i> (Fr.) P. Karst., <i>Fomes fomentarius</i> (L.) J. Kickx f lub <i>Phellinus igniarius</i> (L.) Quel.?, por. Chlebicki (2010) Być może autorka przekręciła “fomentarius” na “tomentarius”
Chrzanowski Apolinary	denna bedłka, denta bedłka		pow. Janów, gub. lubelska	nie jest jadalny; rośnie w lasach grzyb wadający mocny na kilkanaście kroków rozchodzący się zapach piżma. Jest to rzeczywiście rzadki okaz, raz tylko znalazłem w Gaju Polichniańskim ową bedłkę, jest ona zupełnie podobna do	Pha imp (por. Trojanowska 2008)

			kołpaków rosnących na jęczmieniskach, lecz kapelusz jej jest brunatny i wilgotny (jakby ciecz sączący), zapach nadzwyczaj mocny podobny do piżma lub jaśminu.	
Tomaszewska Marina	durni iwany	Winniki w Samborskiem [UA]		?
Woyniłowiczówna Jadwiga Hempel Maria	gluchyje hryby gnojówki	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE] pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	? (por. Bol lur [B1]) jakiś gatunek występujący na pastwiskach, por. Aga [B7], Copr com [B3], Cop atr [B2], Mac [B1]
Gdowski Antoni	Górale	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Lac vel [B4], Lac vol [B3]
Kijeński St.	Górale	Bór, Kądzielna, Smyków, Wierchowiny, Wola Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielecki	jadowite	Lac vel [B4], Lac vol [B3]
Kubaszewski Adam	Hubka	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	do krzesania ognia potrzebowana oraz do tamowania krwi	? por. Chlebicki (2010)
Matulewicz Jan	hubka [= żagiew]	Maciejowice, pow. Garwolin	służyła do przechowywania ognia przez noc gdy nie było zapalek, gotowano ją a później wybijano walkiem nie jest jadalny	? por. Chlebicki (2010)
Chrzanowski Apolinary Kowalski Franciszek	kobyle wargi kurzawki	pow. Janów, gub. lubelska Dębowiec koło Jasła		Sar [B1], Lac vel [B1] Lyc, Cal, Bov, Scl?
Tomaszewska Marina	marahuchy	Winniki w Samborskiem [UA]		? (Ama mus)
Łoziński Florian	marymucha [= muchomór]	<i>Amanita muscaria</i> Podole [UA]		Ama mus

Kostrzewski	morowa bedłka		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie	Jest w naszej okolicy w borach iglicowych bedłka, którą lud nazywa morowa bedłka. Szukają po deszczu latem z daleka już nieprzyjemną woń wydają; jest biała okrągła; te zbierają i w domu pod słońcem na oknie postawiają, gdzie po upływie 3 lub więcej godzin owe jajko nadmają się samo i wychodzi z niego ciemnozielona bedłka na próżnym szypułku. Smierdzi nieprzyjemnie; sok wypuszcza zielonawy lepisty (lepki). smaku słodkiego. Suszą ją na poddaszu. Lud powiada, że [p...uralo] powietrze /dżuma/ to tej bedłki używano przy kadzeniu i herbatę pito. - Kiedy w gębie [...]: w gardle kogo boli, bedłkę tą ususzoną na końcu zapalają i dymem okadzają.	Pha imp
Zieliński J.	muchajery [= muchomory]		Kociewie	trujące grzyby nazywa lud "psie"	Ama mus
Kowalski Franciszek	mucharówki	<i>Agaricus muscarius</i>	Dębowiec koło Jasła		Ama mus
Chrzanowski Apolinary	mucharówki [= muchary, muchomory]		pow. Janów, gub. lubelska	nie jest jadalny	Ama mus
Gdowski Antoni	muchary		Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska		Ama mus
Matulewicz Jan	muchary		Maciejowice, pow. Garwolin	są dwoistego gatunku: czerwone biało nakrapiane a drugie sinawe, jakby z zadrami, na surowo polewają się mlekiem i trują muchy	Ama mus i Ama pan?
Chrzanowski Apolinary	muchary [= mucharówłki, muchomory]		pow. Janów, gub. lubelska	nie jest jadalny	Ama mus

Kijeński St.	muchary [= wężówki]		Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Wola Wadowska, koło Radomyśla, pow. Mielecki	jadowite	Ama mus
Nielubowicz W.	muchomory		pow. Pińsk [BE]	[do pyt. 69] Piją też czasami spirytus nalany na muchomory; słyszałem też za rzecz pewną (w rżnięciu żołądka. W 1850 roku pocztyljon wiozący mnie w ołonieckiej gubernii powiadał mi iż jadają tam muchomory jak u nas syrojeże - t.j. niegotowane po zdarciu skórki. zbierają jeszcze w celu leczniczym, teraz w jesieni, kiedy najpiękniej wurastają, kładą je w butelki szczelnie zatkawszy, zakopują w mierzwę końską, gdzie cztery tygodnie leżeć powinny. Sok jaki się tym sposobem wytworzy dobry jest na reumatyzmy, czyli jak lud mówi suche bóle.	Ama mus, Ama rub?
Okolska Stanisława	muchomory		Zabłocie	grzyby trujące	Ama mus
Tomaszewska Marina	muchomory		Kudynowce w Złoczowskiem [UA]		Ama mus
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancja	muchomory		Janów Podlaski		Ama mus
Woyniłłowiczówna Jadwiga	muchomory		wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [BE]		Ama mus
Chrzanowski Apolinary	muchomory [= mucharówka, muchary]		pow. Janów, gub. lubelska	nie jest jadalny	Ama mus
Hempel Maria	muchomory [= muchorówki]		pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	Ama mus
Łoziński Florian	muchomór [= marymucha]	<i>Amanita muscaria</i>	Podole [UA]		Ama mus
Boberski Władysław	muchomór [grzyb]		Stróssów, pow. Trembowla	do robienia trucizny	Ama mus
Hempel Maria	muchorówki [= muchomory]		pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	Ama mus

Okolska Stanisława	muszarka		Dziwle		Ama mus
Kapusta Michał	muszarki			grzyby trujące	Ama mus
Kostrzewski	muszarki		pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Ama mus
Kubaszewski Adam	muszarki		okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Ama mus
Zakrzewscy	muszarki		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		Ama mus
Wesołowski Karol	muszary		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie	największe trujące bedlki, czerwone, białe nakrapiane jadowite	Ama mus
Heintze, odp. małżonków Krolów Kubaszewski Adam	muszory niemki		Trzemeszno, W. K. Poznańskie okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Ama mus Roz
Zakrzewscy	parszywe grzyby		Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		?
Tomaszewska Marina	pesiuki		Kudynowce w Złoczowskim [UA]	grzyby trujące	?
Hempel Maria	plachty		pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	? Roz [B4], Tri port [B1],
Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancja	podębnie [?]		Janów Podlaski		?
Kowalski Franciszek	podsiecz [= podsiek]	<i>Boletus satanas</i>	Dębowiec koło Jasła		Bol lur
Kowalski Franciszek	podsiecz [= podsiecz]	<i>Boletus satanas</i>	Dębowiec koło Jasła		Bol lur
Okolska Stanisława	powietrzna bedłka		wieś Zabłocie, pow. Łask, Sieradzkie	zbierana w celu leczniczym, wysuszona przykłada się na rany, jest ona bowiem jak wydmuchnięta z lekkiej gazy, z bardzo przyjemnym zapachem, widziałam ją tylko jeden raz, trzon ma cienki, wysoki, wyrastający z obwódki białej także lekkiej, zdaje mi się, że ona	?

			należy do bedlek obloczkowatych, wyrasta w jesieni na miejscach wilgotnych	
Kubaszewski Adam	psie bedłki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie	w ogóle trujące lud zowie psie bedłki	?
Kubaszewski Adam	psie gąłorki [oryginał nieczytelny]	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		?
Zakrzewscy	psie grzyby	Ostrosite Trzemeszyńskie lub Pleszewskie		?
Kostrzewski	psie maślaki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		?
Kostrzewski	psie opinki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		przypuszczalnie ogólna nazwa na kilka gat. grzybów podobnych do opieńki
Kostrzewski	psie rydze	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Lac tor
Kubaszewski Adam	psie rydze	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lac tor, Lac ruf
Kapusta Michał	psiegrzyby		grzyby trujące	?
Matulewicz Jan	puchy [= purchawy]	Maciejowice, pow. Garwolin	mają być dobre od oparzelizny	Lyc, Cal?
Matulewicz Jan	purchawy [= puchy]	Maciejowice, pow. Garwolin	mają być dobre od oparzelizny	Lyc, Cal?
Heintze, odp. małżonków Krolów	purchowki [= bycze jaja]	Trzemeszno, W. K. Poznańskie	jadowite	Lyc, Scl
Tomaszewska Marina	resztki [?]	Kudynowce w Złoczowskiem [UA]	grzyby trujące	?
Hempel Maria	rusinki	pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	Rus eme?
Kostrzewski	sarnówki	pow. Pleszew, W. K. Poznańskie		Sar [B4], Hyd [B4]

Heintze, odp. małżonków Krolów Łoziński Florian	serowiolki [= surowoski] Siniak	Trzemeszno, W. K. Poznańskie Podole [UA]	siwe (...) jadowite	Rus ? Gyr cya [B104], Xer bad [B43], Bol lur [B20]
Kubaszewski Adam	swiniorki	okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie		Lac vel? por. Lac vel [B4], Pax inv [B1], Cra cor [B1], Rus vir [B1]
Łoziński Florian	syniak	Podole [UA]		? Gyr cya [B104], Xer bad [B43], Bol lur [B20]
Tomaszewska Marina	szelinki	Winniki w Samborskiem [UA]		?
Hempel Maria	świnki	pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	Lac vel [B10], Lac vol [B2], Pax atr [B8], Pax inv [B4], Bol lur [B4], Rus vir [B1]
Łękawski	trucizny			?
Łoziński Florian	wałujka, hołujka	Podole [UA]	kilka gatunków grzybów pod tą nazwą	?
Woyniłłowiczówna Jadwiga Okolska Stanisława	wasilki wełnianka	wieś Lipów, pow. Rzeczyca, gub. mińska [BE] Dziwle		? Lac tor
Gdowski Antoni	wełnianki	Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska	podobne bardzo do rydzów, tylko spód i sok w środku mają biały	Lac tor
Hempel Maria	wełnianki	pow. Janów, gub. lubelska	jako szkodliwe mają	Lac tor
Kijeński St.	wężówki [= muchary]	Bór, Kądzielna, Smyków, Wierzchowiny, Wola Wadowska,	jadowite	Ama [B6]

			koło Radomyśla, pow. Mielecki		
Wesołowski Karol	zajęczy grzyb		Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie		różne Boletaceae, głównie Xer, Gyr cya
Łoziński Florian	zemłene serce	<i>Morchella</i> prawdopodobnie <i>rotunda</i>	Podole [UA]	moczą w wódce i używają jako lekarstwa	Mor
Matulewicz Jan	żagiew [= hubka]		Maciejowice, pow. Garwolin	służyła do przechowywania ognia przez noc gdy nie było zapalek, gotowano ją a później wybijano walkiem jako szkodliwe mają	Fom lub Phe?
Hempel Maria	żydówki		pow. Janów, gub. lubelska		?

Skróty nazw gatunków w ostatniej kolumnie – zob. Tab. 2.

Załącznik

Fragmenty listów z informacjami o grzybach. Po nazwisku i imieniu podano rok napisania listu oraz teren, do którego odnosi się informacja

Boberski Władysław, 1883, Stróssów, pow. Trembowla [obecnie Terebovlia, miasto w obwodzie tarnopolskim na zachodniej Ukrainie]

Dziędzierzawy tudzież ciemierzycy używają do robienia trucizny i grzybów muchomorów.

Bodnarski Jan, 1883, wieś Bystra, pow. Jordanów [obecnie w woj. małopolskim]

Nazwy jadalnych grzybów -

1) Grzyb = grzyb prawdziwy -

2) Gołąbka - pieczone, smażone lub gotowane - czy też nie te gołąbki figurują w przysłowiu:

„Pieczone gołąbki nie pójda same do gąbki” (gęby; ust), gdyż tu lud często to przysłowie powtarza i pod gołąbkami rozumie tu grzyby 3) Sośniaki 4) pociec 5) gorzkal - (nie używany lub rzadko) - 6) rydz - 3 gatunki -

1) rydz smrekowy, 2) sośniak, 3) jedliczak rzeczywiście są one nieco różne od siebie. 7) pliszki - z powodu niestrawności - mówią o nich „że je można 7 razy jeść”. 8) Biel - 9) liwy - 10) Krówki - jądane surowe - 11) smardz, 12) Babskie uszy -

Chrzanowski Apolinary, 1883, pow. Janów, gub. lubelska [obecnie w woj. lubelskim]

Z grzybów używają na pokarm: grzyby, maslochy (masluchy, pępki). Kozaki z koloru podobne do grzybów, lecz na cieńszym korzeniu obsadzone. Bywają też i koloru ciemno-pomarańczowego. Gołąbki białe i siwe. Gąski i Rydze. Roje, Chrzaszczce, Swinki, Łopionki, Kurze nóżki, żółte białe grzybki o przyjemnym zapachu, Kołpaki, Pieczarki (piecorki). Podpienki i Krówki. Rośnie w lasach grzyb wydający mocny na kilkanaście kroków rozchodzący się zapach piżma, którego lud nazywa Dentą (lub Denna) bedłką. Jest to rzeczywiście rzadki okaz, raz tylko znalazłem w Gaju Polichniańskim ową bedłkę, jest ona zupełnie podobna do Kołpaków rosnących na jęczmieniskach, lecz kapelusz jej jest brunatny i wilgotny (jakby ciecz sączący), zapach nadzwyczaj mocny podobny do piżma lub jaśminu. Grzyb ten, jak i również Mucharówki (muchary, muchomorzy), Rusiny i Kobyle wargi nie jest jadalny.

Czarnocka Helena, 1883, Nieśwież, Słuck i Mińsk [obecnie Njasvizh, Sluck i Minsk na Białorusi]

[pyt. 58] Lud używa jako okrasę konopie tarte i grzyby suszone, których nazwiska są następujące: czeszczewiki, osówki, kozłaki, muchowiki, grzyby prawdziwe, krasnoholowiki, kobyłki, surojeszki, lisice, opieńki i krówki.

Gdowski Antoni, 1883, Lisice nad Nerem, pow. Koło, gub. kaliska [obecnie w woj. wielkopolskim]; Bielice, pow. Kutno, gub. warszawska [obecnie w woj. łódzkim]

ad. 67. Na pokarm zbiera lud następujące grzyby i pod temi nazwami:

prawdziwy grzyb, 2. piaskowe grzyby, ze spodem białym, 3. zajęcze, 4. sosnowe (żółtawe), 5. kozłarki lub kozaki, 6. maślaki, 7. surowiatki (czerwonawo-żółte), 8. orzechówki, 9. płachty vel sójki, na wysokim cienkim trzonie, a kapelusz jak parasol rozpięty, 10. bedłuszki – biało-sinawe, podobne do poprzedzających, tylko niższe, 11. niemka, 12. kurki, żółte, drobne, 13. chrzaszczce, okrągłe, twarde, rosnące zwykle u piasku na krótkim trzonie, 14. gąski – zielone, 15. krowie gęby – kształtu poprzekręcanego i podobnego do gęby krowiej, 16. sarny – kształtu wiorów ze spodem szarym jak sarna, 17. podpienki – bedłki rosnące koło pni ściętych drzew, 18. olszówki gotują na barszczu na kwaśno przyprawianym, przez co tenże nabiera ciemnego koloru jak zupa „czarnina”, 19. świniarki, ciemnobrunatne, podobne do surowiatek, tylko ciemniejsze, 20. rydze.

ad. 68. Z trujących grzybów znane są pod nazwami: 1. górale, 2. muchary – czerwone zwykle z białymi brodawkami, 3. wełnianki – podobne bardzo do rydzów, tylko spód i sok w środku mają biały.

Heintze [Augustyn], odpowiedzi małżonków Krolów, 1884, Trzemeszno, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

Ad 67. Kozaki, rydze, gąski („w jesieni najbardziej rosną – żółciuchne, przykryte zupełnie mechem”), zajęcze (czerwone na wierzchu), grzyby dubeltowe (właściwe grzyby), kurki, podpinki („czerwone, jakby to pokropić czarnym, zadzierane, w kupie stoją, mniejsze owsionki, w jesieni rosną”), maślerze, pieczorki, owsionki (po polu – białe na wierzchu, korzeń wysoki), sowy (podobne do poprzedzających tylko większe), chrząszcze („duże białe bedki, u góry jakby zadarty kapelus, brzegi do góry, w środku dziura, na ziemi rozpostarte”), kozie brody, smordze, psie grzyby, tańcówki (małe, po drogach, też na wygonach), jadowite: muszory, serowiatki (siwe), purchowki (= bycze jaja). Serowiatki także surowiatki jest to zdaje się tylko eufemizm [...], która powstaje, jeśli się drugą i piątą głoskę tego wyrazu opości i jaką ludu daje pewnemu gatunkowi grzybów.

Heintze [Augustyn], odpowiedzi tutejszych parafian, 1884, Trzemeszno, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

Ad 67. Olszówki. Grzybów było w bród. Chłopy biorą.

Heintze [Augustyn], inf. od Jana Hermesa, 1884, , Mianowo k. Trzemeszna, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

Ad 67. Rydze, krowie gęby, gąski, gęsie pępki, kozaki, podpinki, kurki, tańcuji, maślerze, zielonki, pieczory, owsionki, sowy, chrząszcze, smordze („dudek orze na nie”)

Hempel Maria, 1883, pow. Janów, gub. lubelska [obecnie w południowo-zachodniej części woj. lubelskiego]

Z grzybów jada lud: grzyby prawdziwe, rydze, maśluchy, gołąbki, kurzełapki, słodówki, pieczarki, opieńki, siwulki, kołpaki, gramotki, krówki, biele, sadówki, barany.

Jako szkodliwe znają: muchomory czyli muchorówki, żydówki, świnki, rusinki, płachty, wełnianki, gnojówki, denne bedłki. Wszystkie w ogóle grzyby uznane za szkodliwe lub nieużyteczne zwie lud psiami bedłkami.

Kapusta Michał, 1884, Czernichów, Liszki, Tyniec, Skawina, Kalwarya i Brzeźnica [obecnie w woj. małopolskim]

67) Lud grzyby zbierane na pokarm zowie: Liszki, Prawdziwki, Rydze, Pniakówki, Maśluchy, Gniéwosze, Cholewy i Pieczarki.

68) Lud zowie grzyby trujące: Muszarki, Psiegrzyby

Kijęński Stanisław, 1883, Wola Wadowska, Smyków, Bór, Wierzchowiny, Kądzielna, koło Radomyśla, pow. Mielec [obecnie w woj. podkarpackim]

[do pyt. 32] Używają nazwy „śniołki” dla pewnej odmiany grzybów. Inne odmiany grzybów zwane: „maśliski”, „sitorki”, „gołąbki” (z czerwonym wierzchem), „prawdziwe grzyby”, „muchary albo węzówki” (jadowite), „górale” (jadowite).

Kostrzewski [brak imienia], 1884, pow. Pleszew, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

U nas lud nazywa grzyby które zbiera na pokarm grzybki, masłaki, kozaki, sowy, siwki, kurki, czerwoni, olszówki, poddąbki, opinki, podróżniczki, pieczarki, rydze, gęsi pępek, srojadki, gołąbki, podcieki, Trujące nazywa u nas lud, muszarki, psie rydze, psie opinki, psie maślaki, sarnówki.

Jest w naszej okolicy w borach iglicowych bedłka, którą lud nazywa morowa bedłka. Szukają po deszczu latem z daleka już nieprzyjemną woń wydają; jest biała okrągła; te zbierają i w domu pod słońcem na oknie postawiają, gdzie po upływie 3 lub więcej godzin owe jajko nadmają się samo i wychodzi z niego ciemnozielona bedłka na próżnym szypułku. Smierdzi nieprzyjemnie; sok wypuszcza zielonawy lepisty (lepki). smaku słodkiego. Suszą ją na poddaszu. Lud powiada, że [p...urało] powietrze /dżuma/ to tej bedłki używano przy kadzeniu i herbatę pito. - Kiedy w gębie [...]: w gardle kogo boli, bedłkę tą ususzoną na końcu zapalają i dymem okadzają.

Kowalski Franciszek, 1909, z okolic Jasła, a w szczególności w Dębowcu [obecnie w woj. podkarpackim]

67. Grzyby jadalne nazywa: Grzyb prawdziwy (Boletus edulis)
Grzyb czerwony (Boletus rufus)
Kozak (Boletus scaber)
maślak (Boletus luteus)
siniak (Boletus cyanescens),
Krówka - jadany surowo
gołąbki siwe
gołąbki zielone
smordź (= morchella)
rydz
lisówka
grzyb podziemny (trufle)
podpinka
pazurki (clavaria)

68. Grzyby trujące
Podsiek lub podsiecz (boletus satanas)
mucharówka (Agaricus muscaria)
Kurzawki

Kubaszewski Adam, 1884, okolice Pleszewa, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

67). Grzyby, które lud zbiera na pokarm. Grzyby, kozaki brązowe, czerwone i białe, rychłe kurki[,] kokotki, maślaki, rydze, krowie gabki, (wydające z siebie ciecz podobną mleku) - poczerwonawe). opinki (nadpinkami dębowymi rosnące), kozie brody, po dębach kurzyniec, korzeniec (duże grzyby z smaką jak wymię od krowy[,] gotują w mleku). Gęsie pętki, Zajęcze dydki, Gularki, Smarżdże rychłe, Purchawki więcej dla bydła z chlebem na laxe proszek hubkę do przykrzesania ognia potrzebowaną oraz do zatamowania krwi. Słomki, Sarnówki, Siwki, Olszówki.

68). Trujące: Muszarki, (w ogóle trujące lud zowie psie bedłki). Psie bedki, psie rydze, psioie gulorki, Swiniorki, niemki.

Laskarys Antonian z Zabiellów, 1883, Bobrujsk, gub. mińska [obecnie Białoruś]

Rozmaite grzyby których ludowe nazwiska tu wyliczę: Borowik grzyb, Pod-osinowik, babka, mochowik, rydz, syrojeszka, swiniarka, tołstucha, lisyca, plus, wołnianka, radowka, maśluk, zielonka, opieńka zajęczy-borowik, kupa-sera, i po wiśniowych sadach podwiśniaki tylko w maju miesiącu rosnące, wszystkie jadalne.

Liszewski Jan, 1883, wieś Rasząg, pow. Olsztyn [obecnie w woj. warmińsko-mazurskim]

suszą się jeszcze gdzieniegdzie na zimę, i ryby

Łękawski [brak imienia], 1883, okolice Warszawy [obecnie w woj. mazowieckim]

lud nazywa grzyby tak, jak je Jundziłł oznaczył. Stwierdzam to prawie codziennie rozpytując kobiety przynoszących bedłki i grzyby na targi warszawskie.

Łoziński Floryan, 1883, Podole galicyjskie t.j okręg czortkowski i tarnopolski [obecnie Ukraina]

[pyt. 67] Co się tyczy grzybów tu wyliczę bodaj nazwy tych, które ludowi są znane. Niektóre z tych grzybów są mi tak dobrze znane, że mogę podać ich nazwę naukową inne zaś, jeżeli W Pan Profesor będzie sobie to życzył mogę na wiosnę oznaczyć lub też nadesłać okazy z odpowiednimi nazwami ludowymi. Podam je tu w takim porządku, w jakim je lud na wiosnę i w lecie zbiera, przyczem podam nazwy polskie i ruskie

Do jadalnych należą: 1. Boletus edulis grzyb (polsk) - hryb (rusk)
2. Boletus scaber kozar, kozak - kozūr
3. Boletus luteus maślak, jajecznik - jajecznyk
4. podosinnik - podosocznyk (rośnie w lasach osikowych)

5. *Agaricus campestris* pieczarka – peczerycia (szlachcianki nazywają je szampionkami (Brużany)
6. *Agaricus deliciosus* rydz - rydz
7. Krówka - Korowycia
8. Podpieńki - Pidpeńky (dlatego, że rosną u stóp drzew)
9. Podlipki - Pitypka (rosną pod drzewami i krzewami lipowymi.)
10. hołubinki - hołubinki
11. siwulki - sywulki
12. bil - bil
13. Chrusciel - Chrustil
14. *Cantharellus cibarius* liszka, lisica - łysycia
15. kołpak - kołpāk
16. [brak nazwy ruskiej] korkoniuszka
17. *Morchella* prawdopodobnie rotunda - zemłene serce moczą w wódce i używają jako lekarstwa. Nie wiem czyli należy do jadalnych u wieśniaków.
18. Do trujących: siniak - syniāk
19. *Amanita muscaria* muchomór - marymucha
20. wałujka lub hołujka (pusta nazwa) pod tą nazwą rozumi kilka gatunków grzybów.

Małecki Antoni, 1883, Poznańskie

34. Prócz sałat i ogórków, wreszcie marynowanych rydźów, grzybów, nakoniec nasturcyi, innych nie przypominam sobie.

Matulewicz Jan, 1884, Maciejowice, pow. Garwolin [obecnie w woj. mazowieckim]

Jakkolwiek Szanowny profesor, nie wspomina o grzybach nim dowiedziawszy się jednak nazwisko niektórych, takowe zamieszczam.

Gromawki, Gromadki albo Podróżniki rosną na wałach suchych miejscach, nie w lasach małeńkie bardzo smaczne jedzą się z kaszą jaglaną, sam jadłem. Smażą je także ze śmietaną. Kołpak liczne [lub może: lisne] grzyby, białe z wierzchu i spod spodu, wygotowywa się w wodzie, płucze, a później gotuje z kaszą jaglaną. Pieczarki [lub: pienarki, lub: pierzarki] pieką się z solą wprost na t...sie [nieczytelne] lub węglach, są ciemno brunatne pod spodem białe z wierzchu. Żagiew inaczej hubka służyła do przechowywania ognia przez noc gdy nie było zapalek, gotowano ją a później wybijano wałkiem. Muchary są dwoistego gatunku: czerwone białe nakrapiane a drugie sinawe, jakby z zadrami, na surowo polewają się mlekiem i trują muchy. Bagniak pod spodem żółtawy z wierzchu orzechowy. Podgrzyb podobny zupełnie do grzyba. Kozak czyli grzyb piaskowy [lub: praskowy] sinieje po przekrajaniu. Gołąbki białe sine i czerwone pod spodem białe. Turki, kapelusz ciemno żółty podługowaty. Świniarki rosną do późnej jesieni z wierzchu siwe pod spodem białe. Gąski całe żółte. Pępki do grzybów podobne kleiste. Rydze każdemu znane, kwaszą się na wsi tak samo jak buraki, tyko że daje się jeszcze cebuli i pieprzu. Kania biała z wierzchu i pod spodem. Purchawy czyli puchy mają być dobre od oparzelizny. Gliwy grzyby rosnące na topoli wygotowane i wyplukane, gotowało się powtórnie w czystej wodzie do jedzenia.

Nielubowicz, 1883, pow. Pińsk [obecnie Białoruś]

...powtarzam to iż kwasi kapustę i buraki, z grzybów: koźlaki, maślaki, zielonki, mchowiki, rydze - borowiki suszy, - Z warzyw nie.

[do pyt. 69] Piją też czasami spirytus nalany na muchomory; słyszałem też za rzecz pewną (w rżnięciu żołądka. W 1850 roku pocztyljon wiozący mnie w ołonieckiej gubernii powiadał mi iż jadają tam muchomory jak u nas syrojeże - t.j. niegotowane po zdarcu skórki.

Okolska Stanisława, 1883, powiat Łask, wieś Zabłocie [obecnie w woj. łódzkim]

Pora grzybowa przynosi dzieciom wieśniaczym zajęcie. Zbierają grzyby i bedłki w części na pokarm, który bardzo lubią, a w części na sprzedaż. Oprócz grzybów jadalnych, *Boletus edulis*, zbierane jeszcze bywają maślaki, *Boletus luteus*, huby czyli podciechy, sitarki, zajęcze grzybki, kozaki czyli krakusy, tak nazwane z powodu czerwonego kapelusza, koziary z szarym wielkim kapeluszem, sine grzybki, siniejące w przekrojeniu. Z bedłek rozmaite gatunki syrojadek, *Agaricus roseus*, jako to: czerwunki podobne do słojka, sinki,

pomarańczowki delikatna bedłka z pomarańczowemi blaszkami, brzożówki żółte, rosnące pospolicie w brzożowym lasku, gołąbki z zielonawym kapeluszem, białaczka, białe zupełnie, krówki, bedłki ceglatego koloru, sączące obficie biały płyn po przekrojeniu, bedłka smaczna i dobra. Taneczniczki, podróżniczki, majowe bedłuszki, rosnące rzędami na trawnikach i nad drogami z tego więc powodu pochodzą jej nazwy tu wymienione. Opieńki, rosnące do późnej jesieni przy starych pniach ściętych drzew dębowych, są one bardzo smaczne i zdrowe. Kurki, *Cantharellus cibarius*, żółte bedłki, rosnące gromadnie, kozie brody, *Clavaria flava*, i *Clavaria botrytis*, obydwie gatunki bardzo używane na pokarm, powszechnie gotowane z mlekiem. Chrzążeczki, białe twarde bedłki, *Agaricus velereus*, Rydze zbierane bywają celem zbytu ich na targach i po dworach, prawie nigdy do jedzenia, bo to lud nazywa pańską bedłką równie jak pieczarki, których nie jada. Scierniówka, sowa, baba, panna, nazwy jednego rodzaju bedłki rosnącej na polach, *Agaricus campestris*, i wysoko wyrastającej z ogromnym parasolowatym kapeluszem. Olszówki, bedłki na miejscach bagnistych rosnące, rulki także tam rosnące. Tłuszcz gruba bedłka z fioletowym połyskiem, bardzo już rzadka, Babie uszy, Smardze *Morchella esculenta*, szczególnie pierwsze bardzo są zbierane. Podsadówki, bedłki rosnące na trawnikach w ogrodzie, lecz już bardzo rzadkie. Sarnówka albo kozia skóra twarda bedłka bez blaszkowa, jakby kutnerem siwym pod spodem pokryta, wierzch kapelusza poroższczepiany. Bedłki te używane są z kaszą, kartoflami, zalewane barszczem, lub też suszone na zimę, tak na użytek własny, jak i na sprzedaż, jak grzyby jadalne, które sprzedają nawleczone na sznurki. Przed uwłaszaniem włościan u nas danina z grzybów wchodziła w czynsz Sto. Marciniński. Bedłka muchomór *Agaricus muscarius*, zbieraną bywa w celu wygubienia much.

Jest jeszcze jeden gatunek bedłki zbieranej w celu leczniczym, wysuszona przykłada się na rany, zowią ją: powietrzną bedłką, zapewne dla jej delikatności, jest ona bowiem jak wydmuchnięta z lekkiej gazy, z bardzo przyjemnym zapachem, widziałam ją tylko jeden raz, a nigdy wynaleźć nie mogłam, nazwa jej botaniczna nie jest mi znana, trzon ma cienki, wysoki, wyrastający z obwódki białej także lekkiej, zdaje mi się, że ona należy do bedłek obłoczkowatych, wyrasta w jesieni na miejscach wilgotnych.

Chuba drzewna, *Polyporus tomentarius*, używaną bywa dziś jeszcze do zatamowania krwi, po wygotowaniu jej w wodzie, wysuszeniu i zmiękczeniu przez bicie kamieniami, używaną zaś dawniej bywała do napalenia ognia, razem z krzesiwkiem, krzemieniem i próchnem płóciennem.

Ossowski Antoni, 1883, Chołuj, pow. Ihumeń, gub. mińska [obecnie Białoruś]

Grzyby rozmaitych nazw zbierają i jedzą świeże tylko w różnych postaciach smażone, gotowane i pieczone mianowicie: „Szampiony v Pohnojki, - Syrojeżki, - Lisicy, - Osowiaki v Podosinniki, - Swinarki, - Ponczoszki, i Rydze” - jedzą świeże i suszą na zimę do potraw „Borowiki, - Maślaki, - Babki, i Muchowiki (ale nie Muchomory), zaś tylko kwaszą w wodzie bez soli na zimę” Zielonki i Radówki, - a Rydze solą. -

Tomaszewska Marina, 1884, Kudynowce w Złoczowskim [obecnie Ukraina]

67). Grzyby zbierane na pokarm lud zowie: Podpieńki, grzyby siwe [sine?], gliwe, czepczyci albo pieczarki, bili, kozary, sterniuki i malutkie czerwone rosnące pod wiśniami a zwane [tekst urwany!]

68) Z trujących grzybów zna lud tylko: muchomory, resztki i pesiuki [nazwa pesiuki słabo czytelna]

Tomaszewska Marina, 1884, Winniki w Samborskim [obecnie Ukraina]

67. Grzybom zbieranym na pokarm daje lud następujące nazwy: prawdywi, hołubinki, kozary, hyrkani, ryszki, peczeryci, pidpeńki, potiuki, czerwonaki, hrudzy.

68. Grzyby trujące: marahuchy, szelinki, Durni Iwany

Wawrzynkiewicz (z Terleckich) Konstancja, 1883, Janów Podlaski [obecnie w woj. lubelskim]

67. Są grzyby prawdziwe i bedłki tak zwane Krasnohołowcy: gołąbki, Chrzążeczki, Koźlaki, Masłuchy, Opieńki[,] kurze nóżki, Rydze.

68. Suszą i poddębnie ale świeżo ugotowane niezdrowe, jedzą niektórzy i muchomory (co tr:[ują] muchy) czerwone zbi:[ałymi] cętkami ale szkodliwe.

Wesołowski Karol, 1884, Wilatów, pow. Mogilno, W. K. Poznańskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

No 67. Na pokarm zbierają ludzie. Najpierw grzyby prawdziwe czarne z grubym korzonkiem pachnące: 2. Rydze czerwone 3. Kozaki wysoko rosnące z korzonkiem cienkim 4. Serowiatki niskie fioletowe: 5. Chrzążeczki. 6. kurki drobne, ceglaste 7 maślerze szare niskie :, 8. podpieńki szare 9. gąski żółte niskie : 10 Tańcówki

szero kie szarobia ła : i koziebrody jastrz ębia te, buroczerwone.

No 68. Najwi ększe truj ące bed ła ki s ą: Muszary czerwone, bia ła nakrapiane: i zaj ęczy grzyb:

Woyńilłowiczówna Jadwiga, 1883, wieś Lipów, pow. Rzeszyca, gub. mińska [obecnie Białoruś]

No 67. Borowiki, krasnohołowiki, podosinowiki, maśluki, kozłaki, babki, muchowiki, syrojadki, zielonki, reszoczeki, lisiczki, podbałaki, opieńki, ryżki (rydze), tanstuchy, mołoczaje, hruzdy, warunki, smarszczy, trufle, polowyje hryby, jadalne.

No 68. Głuchyje hryby, wasiłki i muchomory truj ące.

Nazw botanicznych nie będ ę przy [...], w obawie omyłki, a nie wiem czy takie wyliczenie na coś się przyda.

Zakrzewscy, 1884, Ostrosite Trzemeszyńskie [obecnie w woj. wielkopolskim]

67. Masłaki - Rydze - Kurki - Kozaki - Surojadki - Zielonki - Podpinka - Pieczarki - Siwki - Kozie brody - G ąski - Kieliszki - Taneczники. -

68. Muszarki - psie i parszywe grzyby. -

Zieliński J., 1884, Kociewie [region w obecnym woj. pomorskim]

X Grzyby

67. Ludowe nazwy grzybów s ą: Sówki, kurzejki, g ąski, p ępki, serojatki (goł ąbki), babie uszy (murchle), rydze, prawe, pieczarki (championy).

68. Truj ące grzyby nazywa lud psie, dotąd należą muchajery, jak lud nazywa muchomory.